

ผลการทดลอง การวิเคราะห์ และวิจารณ์

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการซ้ดก่ามะถันในด้านหินโดยอาศัยปฏิบัติการออกซิเดชันซึ่งสามารถแบ่งงานวิจัยได้เป็น 4 ส่วน ส่วนแรกเป็นการเปรียบเทียบผลของชนิดสารละลายที่มี การศึกษามาบ้างแล้วในการซ้ดก่ามะถันจากด้านหินคือ สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ โซเดียมคาร์บอเนต เพอริกซ์ลเพต คอปเปอร์ซัลเพต ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ ส่วนที่ สอง เป็นการศึกษาสภาวะต่าง ๆ โดยพิจารณาถึงความเข้มข้นของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ใน สารละลาย ความเข้มข้นของกรดซัลฟูริกในสารละลาย ปริมาณด้านหินต่อสารละลาย อุณหภูมิ เวลา และอัตราการกวน ส่วนที่สาม การเปรียบเทียบผลของสารละลายไฮโดรเจนเปอร์- ออกไซด์ที่มีต่อการซ้ดก่ามะถันจากด้านหินแหล่งต่าง ๆ ส่วนที่สี่ เป็นการศึกษาอัตราเร็ว ปฏิกริยาเคมีของไฟไรต์ และขั้นตอนที่เป็นตัวควบคุมอัตราเร็วการทำปฏิกริยาในสารละลายไฮ- โดรเจนเปอร์ออกไซด์

การศึกษาองค์ประกอบก่ามะถันในด้านหินเหมืองป่าคา แม่เมาะ หวายเล็ก ดัง ตารางที่ 4.1 ให้ผลการวิเคราะห์ว่าด้านหินเหมืองป่าคามีร้อยละของเถ้าสูงคือ 48.61 แต่ มีก่ามะถันรูปแบบต่าง ๆ ก่อนข้างคำ โดยด้านหินเหมืองแม่เมาะมีปริมาณก่ามะถันสูงกว่า และ ด้านหินเหมืองหวายเล็กมีปริมาณก่ามะถันสูงสุดคือร้อยละ 5.03 แต่ด้านหินเหมืองแม่เมาะมี ร้อยละก่ามะถันไฟไรต์สูงมากกว่าคือร้อยละ 1.20 งานวิจัยนี้จึงเลือกด้านหินเหมืองแม่เมาะ มาศึกษาการซ้ดก่ามะถัน ซึ่งค่าก่ามะถันที่สูงจะทำให้เห็นข้อแตกต่างก่อนและหลังปฏิกริยาได้ ชัดเจน จากตารางที่ 4.2 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของด้านหินเหมืองแม่เมาะใน แต่ละการทดลอง ซึ่งให้ค่าใกล้เคียงกันเพราะตัวอย่างด้านหินที่นำมาทดลองมาจากจุดเดียวกัน และมีค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบเป็นเถ้าร้อยละ 20.30 สารระเหยร้อยละ 45.41 คาร์บอน คงตัว 34.53 ค่าความร้อน 5063 แคลอรี/กรัม ร้อยละปริมาณก่ามะถันรวม 3.83 ร้อยละ ก่ามะถันซัลเพต 0.70 ร้อยละก่ามะถันไฟไรต์ 1.16 และร้อยละก่ามะถันอินทรีย์ 1.97 ตาม ลำดับ

ตารางที่ 4.1 แสดงสมบัติถ่านหินเหมืองต่าง ๆ (แบบไม่รวมความชื้น)

สมบัติถ่านหิน	แหล่งถ่านหิน		
	ปากา	แม่เมาะ	ทวายเล็ก
เถ้า	84.61	20.23	31.53
สารระเหย	30.15	45.34	39.13
คาร์บอนคงตัว	21.24	34.43	92.34
ค่าความร้อน (แคลอรี/กรัม)	3410	4987	3832
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	1.74	3.87	5.03
กำมะถันซัลเฟต	0.76	0.57	1.95
กำมะถันไพไรต์	0.45	1.20	0.56
กำมะถันอินทรีย์	0.53	2.10	2.52

ตารางที่ 4.2 แสดงสมบัติถ่านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น)

สมบัติถ่านหิน	การทดสอบครั้งที่								
	1	2	3	4	5	6	7	8	เฉลี่ย
เถ้า	20.23	20.61	20.05	19.88	20.19	22.05	20.14	19.29	20.30
สารระเหย	45.34	45.04	45.15	45.58	45.61	45.47	45.35	45.75	45.41
คาร์บอนคงตัว	34.43	34.35	34.80	34.54	34.20	34.48	34.51	34.96	34.53
ค่าความร้อน (แคลอรี/กรัม)	4987	-	-	5105	5027	4949	5139	5170	5063
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	3.87	3.94	3.80	3.81	3.77	3.78	3.89	3.82	3.83
กำมะถันซัลเฟต	0.57	0.69	0.68	0.70	0.80	0.72	0.74	0.74	0.70
กำมะถันไพไรต์	1.20	1.26	1.12	1.11	1.16	1.09	1.19	1.17	1.16
กำมะถันอินทรีย์	2.10	1.99	2.00	2.00	1.81	1.97	1.91	1.91	1.97

4.1 การเปรียบเทียบผลของสารละลายต่างชนิดในการขจัดกัมมันตจากรังสี

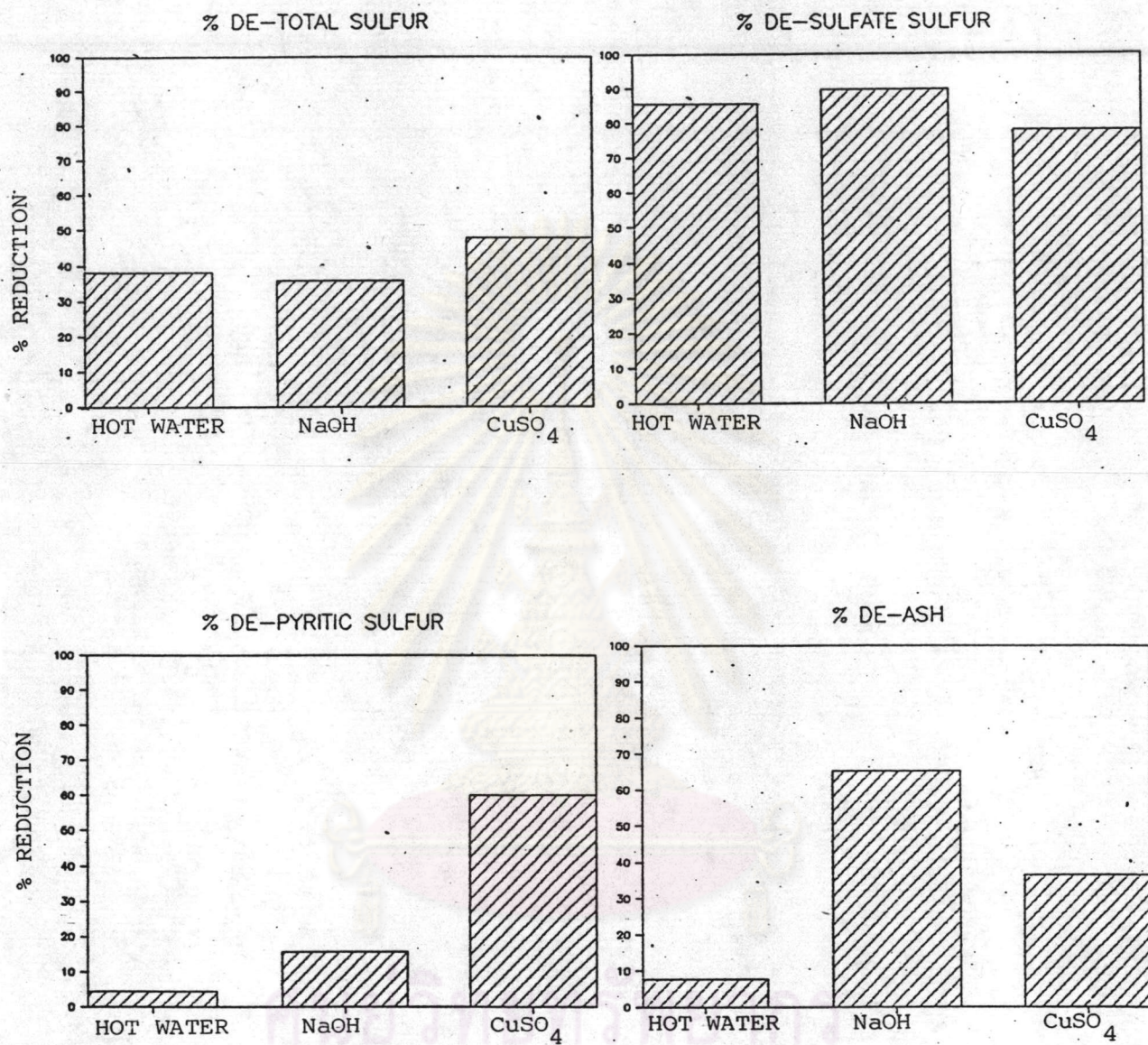
4.1.1 ในการศึกษาเปรียบเทียบผลของสารละลายต่างชนิดใช้แหล่งกำเนิดจากรังสี
เมมบริน โดยใช้น้ำขนาดด้านหน้าเท่ากันคือ 150-250 ไมครอน อุณหภูมิ 120 °ซ ระยะเวลา
1 ชม.

ตารางที่ 4.3 แสดงสมบัติของด้านหน้าเมมบริน (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและ
หลังผ่านกระบวนการขจัดกัมมันต โดยใช้น้ำขนาดต่างชนิดกันคือ น้ำกลั่น สารละลายโซ-
เดียมคาร์บอเนต 1.0 โมลาร์ สารละลายคอปเปอร์ซัลเฟต 5% อัตราการกวาด 1000-1400
รอบ/นาที ความชื้นด้านหน้าเริ่มต้นร้อยละ 12.11 รูปที่ 4.1 แสดงผลของชนิดสารละลายต่อ
การลดกัมมันตรวม กัมมันตซัลเฟต กัมมันตไฟโรส และปริมาณน้ำจากด้านหน้า พบว่า
สารละลายคอปเปอร์ซัลเฟตให้ผลร้อยละการลดกัมมันตรวมและกัมมันตไฟโรสได้ดีกว่าคือ 47.7
และ 60.0 ตามลำดับ กัมมันตซัลเฟตให้ร้อยละการลดใกล้เคียงกันคือ 77.63-89.47 ส่วน
กัมมันตอินทรีย์ไม่ปรากฏว่าลดลง สำหรับการลดปริมาณน้ำในด้านหน้า สารละลายโซเดียมไฮ-
ดรอกไซด์ให้ผลร้อยละการลดได้ดีกว่าสารละลายคอปเปอร์ซัลเฟตคือ 65.23

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.3 สมบัติถ่านหินเหมืองป่าคา (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการ
 ซักล้างกำมะถันด้วยสารละลายต่าง ๆ (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน
 อุณหภูมิ 120 °ซ เวลา 1 ชม. อัตราการกววน 1000-1200 รอบ/นาที
 ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 12.11)

ถ่านหิน/สารละลาย	เริ่มต้น	น้ำร้อน	1.0 M NaOH	5% CuSO ₄
		100 กรัม/ 500 มล.	100 กรัม/ 500 มล.	50 กรัม/ 500 มล.
ถ้ำ	48.61	44.89	16.09	30.86
สารระเหย (V.M.)	30.15	31.17	46.64	35.55
คาร์บอนคงตัว (F.C.)	21.24	23.94	36.46	33.59
F.C./V.M.	0.70	0.77	0.78	0.94
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	1.74	1.08	1.12	0.91
กำมะถันซัลเฟต	0.76	0.11	0.08	0.71
กำมะถันไพไรต์	0.45	0.43	0.38	0.18
กำมะถันอินทรีย์	0.53	0.54	0.66	0.56
% De-total sulfur	-	37.93	35.63	47.70
% De-sulfate sulfur	-	85.53	89.47	77.63
% De-pyritic sulfur	-	4.44	15.55	60.0
% De-ash	-	7.65	65.23	36.51

รูปที่ 4.1 ผลของน้ำร้อน 0.1 M NaOH และ 5% CuSO₄ ต่อการขจัดปริมาณเถ้าและกำมะถันจากถ่านหินเหมืองป่าคา

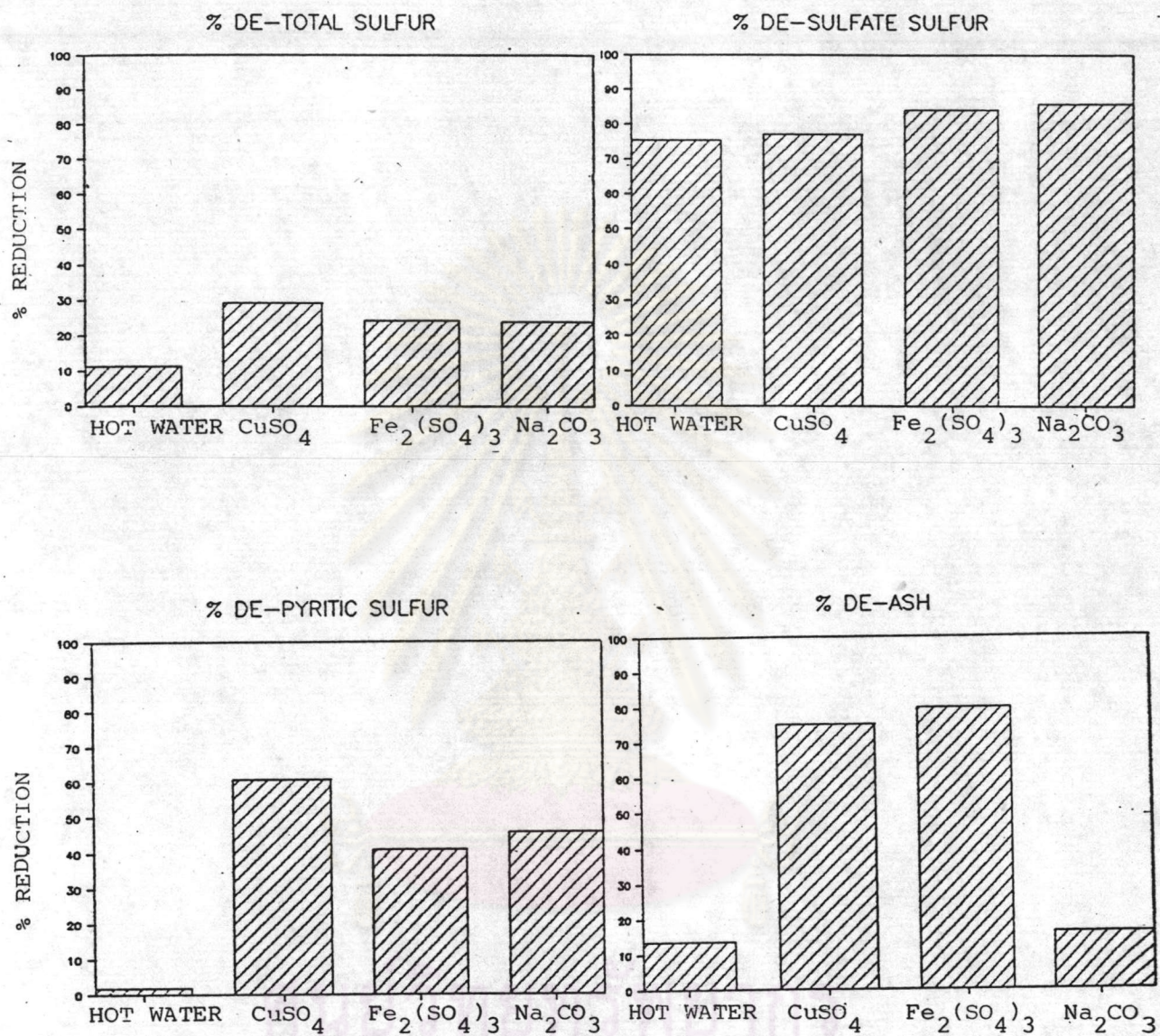
4.1.2 ในการศึกษาเปรียบเทียบผลของสารละลายต่างชนิด โดยใช้ถ่านหินเหมืองแม่เมาะ

ตารางที่ 4.4 แสดงสมบัติของถ่านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการซ้ดกำมะถัน โดยใช้ไอน้ำกลั่นร้อนอุณหภูมิ 120 °ซ สารละลายคอปเปอร์ซัลเฟต 5% สารละลายเพอริกซัลเฟต 0.5 โมลาร์ สารละลายโซเดียมคาร์บอเนต 0.2 โมลาร์ อัตราเร็วการทวน 1000-1400 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.36 รูปที่ 4.2 แสดงผลการซ้ดกำมะถันพบว่าสารละลายคอปเปอร์ซัลเฟตให้ผลร้อยละการลคกำมะถันรวมได้ 29.2 มากกว่าสารละลายเพอริกซัลเฟตและสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตเล็กน้อย และได้ร้อยละการลคกำมะถันไฟไรต์ 60.83 เท่ากับผลที่ลคได้จากถ่านหินเหมืองป่าคาข้างต้น ในขณะที่สารละลายเพอริกซัลเฟตและสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตได้ร้อยละการลคกำมะถันไฟไรต์ 40.83 และ 45.83 ตามลำดับ สารละลายต่างชนิดให้ผลร้อยละการลคกำมะถันซัลเฟตใกล้เคียงกันคือ 77.19-85.96 . กำมะถันอินทรีย์ไม่ปรากฏว่าลดลง การลคปริมาณเข้าในถ่านหินนั้น สารละลายเพอริกซัลเฟตได้ร้อยละการลคปริมาณเข้า 79.88 มากกว่าการใช้สารละลายคอปเปอร์ซัลเฟตเล็กน้อยแต่ให้ผลดีกว่าการใช้สารละลายโซเดียมคาร์บอเนตและน้ำร้อนมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.4 สมบัติถ่านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถันด้วยสารละลายต่าง ๆ (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน อุณหภูมิ 120°ซ เวลา 1 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.36)

ถ่านหิน/สารละลาย	เริ่มต้น	น้ำร้อน	5% CuSO ₄	0.5 M Fe ₂ (SO ₄) ₃	0.2 M Na ₂ CO ₃
		100 กรัม/500 มล.	50 กรัม/500 มล.	100 กรัม/500 มล.	100 กรัม/500 มล.
เถ้า	20.23	17.49	5.04	4.08	71.01
สารระเหย (V.M.)	45.34	43.09	42.18	48.10	48.19
คาร์บอนคงตัว (F.C.)	34.43	39.42	52.78	47.82	34.80
F.C./V.M.	0.76	0.91	1.25	0.99	0.72
ค่าความร้อน (แคลอรี/กรัม)	4987	5009	5737	5182	4783
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	3.87	3.44	2.74	2.94	2.95
กำมะถันซัลเฟต	0.57	0.14	0.13	0.09	0.08
กำมะถันไพไรต์	1.20	1.18	0.47	0.71	0.65
กำมะถันอินทรีย์	2.10	2.12	2.14	2.14	2.22
% De-total sulfur	-	11.11	29.19	24.03	23.77
% De-sulfate sulfur	-	75.44	77.19	84.21	45.83
% De-pyritic sulfur	-	1.67	60.83	40.83	45.83
% De-ash	-	13.54	75.09	79.83	15.92

รูปที่ 4.2 ผลของน้ำร้อน, 5% CuSO_4 , 0.5 M $\text{Fe}_2(\text{SO}_4)_3$ และ 0.2 M Na_2CO_3 .

ต่อการขจัดปริมาณเข้าและกำมะถันจากด้านหินเหมืองแม่เมาะ

ตารางที่ 4.5 แสดงสมบัติของถ่านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน โดยใช้ ก) สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ 0.25 นอร์มอล อุณหภูมิ 120 °ซ ข) สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ในกรดซัลฟูริก 0.1 นอร์มอล อุณหภูมิ 22 °ซ ค) ใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ความเข้มข้น 15% ในกรดซัลฟูริก 0.1 นอร์มอล แต่หลังจากถ่านหินทำปฏิกิริยากับสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ แล้วทำการล้าง (leaching) ท่อด้วยสารละลายโซเดียมคาร์บอเนต 0.2 โมลาร์ อุณหภูมิ 80 °ซ เป็นเวลา 15 นาที สุกท้ายล้างด้วยน้ำกลั่นจนเป็นกลาง ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 24.23

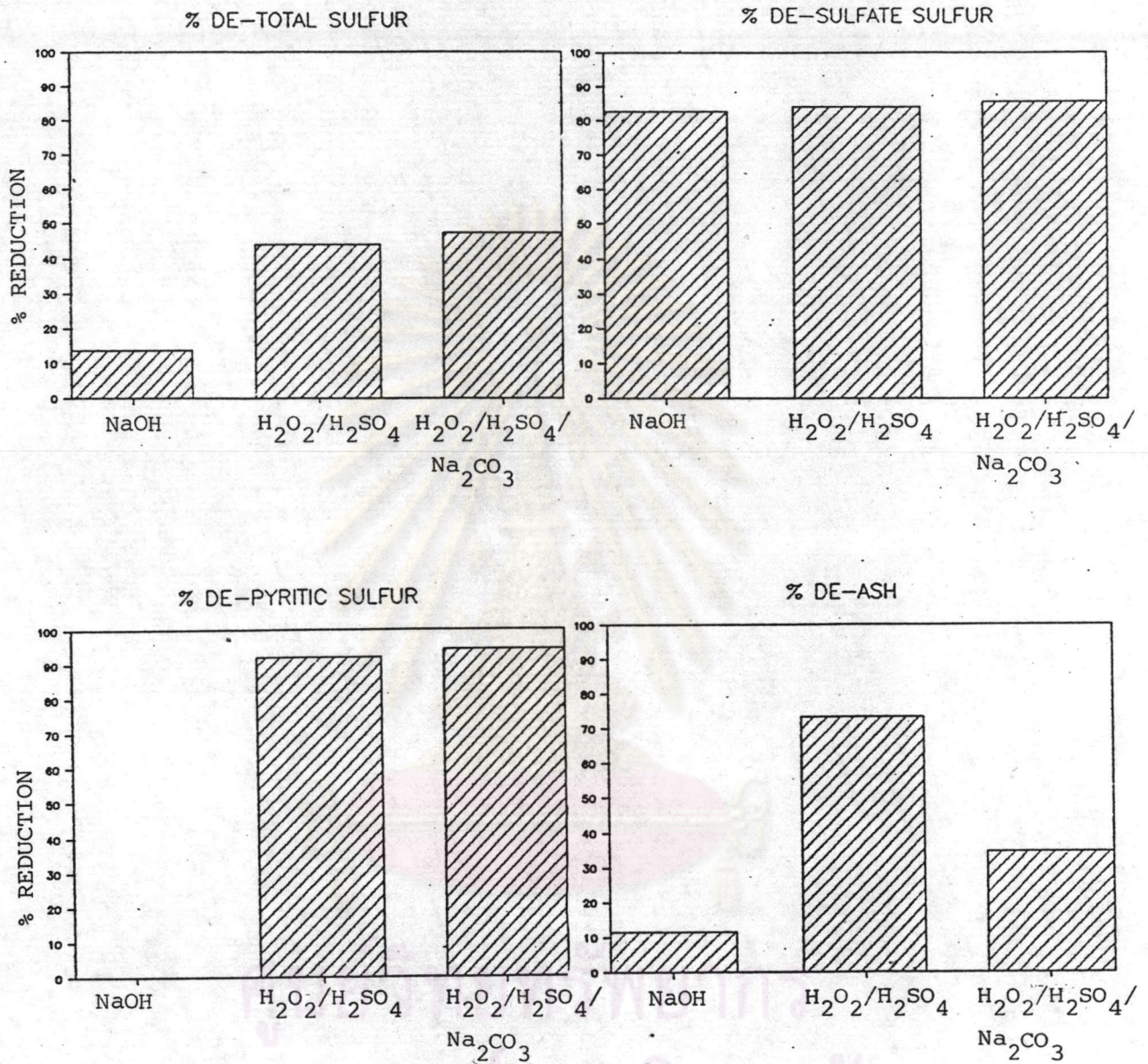
รูปที่ 4.3 แสดงผลของสารละลายต่อการลดกำมะถันรวม กำมะถันซัลเฟต กำมะถันไพไรต์ และปริมาณเถ้า พบว่าสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ให้ผลในการลดกำมะถันรวมและกำมะถันไพไรต์ได้ดีคือร้อยละการลดกำมะถันรวม 43.91 ร้อยละการลดกำมะถันไพไรต์ 92.06 ส่วนการล้างด้วยสารละลายโซเดียมคาร์บอเนตได้ร้อยละการลดกำมะถันรวมและกำมะถันไพไรต์เพิ่มอีก 2-3 ซึ่งเห็นได้ชัดว่าให้ผลดีกว่าการใช้สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ซึ่งได้ร้อยละการลดกำมะถันรวมเพียง 13.7 และไม่สามารถลดกำมะถันไพไรต์และกำมะถันอินทรีย์ลงได้ กำมะถันซัลเฟตได้ร้อยละการลดใกล้เคียงกันคือ 82.61 สำหรับการลดปริมาณเถ้าในถ่านหิน การใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เพียงอย่างเดียวให้ผลร้อยละการลดเถ้าได้มากถึง 73.31 และการล้างด้วยสารละลายโซเดียมคาร์บอเนต ปรากฏว่าได้ร้อยละการลดเถ้า 34.59 เท่านั้น ส่วนการใช้สารละลายโซเดียมไฮดรอกไซด์ได้ร้อยละการลดเถ้าเพียง 11.6

จากผลของตารางที่ 4.3, 4.4, 4.5 จะเห็นว่า การใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ ให้ผลที่ดีที่สุดคือได้ร้อยละการลดกำมะถันไพไรต์ 92.26 ต่อไปจะเป็นการศึกษาสภาวะการทำปฏิกิริยาของสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

ตารางที่ 4.5 สมบัติถ่านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถันด้วยสารละลายต่าง ๆ (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน เวลา 2 ชม. อัตราการกววน 1000 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 24.23)

	เริ่มต้น	0.25 N NaOH 120 °ซ	15%H ₂ O ₂ ใน 0.1NH ₂ SO ₄ 22 °ซ	15%H ₂ O ₂ ใน 0.1 H ₂ SO ₄ 22 °ซ
ถ่านหินต่อสารละลาย		100 กรัม/500 มล.	20 กรัม/300 มล.	leaching with 0.2M Na ₂ CO ₃ (80 °ซ) 20 กรัม/300 มล.
ถ้ำ	20.61	18.22	5.50	13.84
สารระเหย (V.M.)	45.04	47.50	49.63	44.72
คาร์บอนคงตัว (F.C.)	34.35	34.28	44.87	41.80
F.C./V.M.	0.76	0.72	0.90	0.93
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	3.94	3.40	2.21	2.07
กำมะถันซัลเฟต	0.69	0.21	0.11	0.10
กำมะถันไพไรต์	1.26	1.27	0.10	0.07
กำมะถันอินทรีย์	1.99	2.01	2.00	1.90
% De-total sulfur	-	13.70	43.91	47.46
% De-sulfate sulfur	-	82.61	84.06	85.51
% De-pyritic sulfur	-	-	92.06	94.44
% De-ash	-	11.60	73.31	34.59

รูปที่ 4.3 ผลของสารละลาย NaOH 15% H₂O₂/0.1 N H₂SO₄ และ 15% H₂O₂/0.1 N H₂SO₄ ที่ตามด้วยการล้างด้วย 0.2 M Na₂CO₃ ต่อการขจัดปริมาณเถ้าและกำมะถันชนิดต่าง ๆ จากถ่านหินเหมืองแม่เมาะ

ตารางที่ 4.6 สมบัติถ่านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการ
ขจัดกำมะถันด้วยสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% น้ำหนักต่อปริมาตร
ใน 0.1 นอร์มอลกรดซัลฟูริก โดยใช้อัตราส่วนปริมาณถ่านหินต่อสารละลายต่าง
กัน (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ควบคุมอุณหภูมิในอ่างน้ำแข็ง เวลา
2 ชม. ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 23.27)

	เริ่มต้น	15% H ₂ O ₂ ใน 0.1 N H ₂ SO ₄		
		30 กรัม/300 มล.	30 กรัม/150 มล.	60 กรัม/300 มล.
		(1:10) 14 ชม	(1:5) 14 ชม	(1:5) 18 ชม
เถ้า	20.05	8.57	13.24	8.64
สารระเหย (V.M.)	45.15	49.71	51.14	49.32
คาร์บอนคงตัว (F.C.)	34.80	41.72	35.62	42.04
F.C./V.M.	0.77	0.84	0.70	0.85
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	3.80	2.32	2.39	2.04
กำมะถันซัลเฟต	0.68	0.12	0.11	0.08
กำมะถันไพไรต์	1.12	0.28	0.35	0.16
กำมะถันอินทรีย์	2.00	1.92	1.93	1.80
% DE-total sulfur	-	38.95	37.10	46.31
% De-sulfate sulfur	-	82.35	83.82	88.23
% De-pyritic sulfur	-	75.0	68.75	85.71
% De-organic sulfur	-	4.00	3.50	10.00
% De-ash	-	57.26	33.96	56.91

4.2 การศึกษาสภาวะที่เหมาะสมของปฏิกิริยาออกซิเดชันของสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

การทดลองนี้ใช้ถ่านหินเหมืองแม่เมาะช่วงขนาด 150-250 ไมครอน ทำปฏิกิริยากับสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ ศึกษาอิทธิพลของตัวแปรคือ ปริมาณถ่านหินต่อสารละลาย ความเข้มข้นของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ ความเข้มข้นของกรดซัลฟูริก เวลา อุณหภูมิ อัตราการกวน และขนาดถ่านหิน และหาสมบัติของถ่านหินที่เปลี่ยนแปลงก่อนและหลังปฏิกิริยา

4.2.1 ผลของปริมาณถ่านหินต่อสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

การเปลี่ยนแปลงปริมาณถ่านหินต่อสารละลายคือ ถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 30 มล. (1:10) ถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 150 มล.(1:5) และถ่านหิน 60 กรัมต่อสารละลาย 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก ระยะเวลา 2 ชม. ทำปฏิกิริยาในขวดชมพู (flask) แช่ในอ่างน้ำแข็ง

ตารางที่ 4.6 แสดงสมบัติของถ่านหินเหมืองแม่เมาะก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 23 เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า การใช้ปริมาณถ่านหินต่อสารละลาย 1:10 และ 1:5 ที่อุณหภูมิ 14 °ซ พบว่าการใช้อัตราส่วน 1:10 ให้ผลการลดกำมะถันรวมและกำมะถันไพไรต์ได้ร้อยละ 38.95 และ 75.0 ซึ่งดีกว่าการใช้อัตราส่วน 1:5 เล็กน้อย เมื่อคิดเทียบกับอัตราส่วนที่มากเป็นสองเท่า การเปรียบเทียบการใช้อัตราส่วนเดียวกันคือ 1:5 แต่ใช้อุณหภูมิ 18 °ซ ให้ผลการลดกำมะถันรวมและกำมะถันไพไรต์ได้ร้อยละ 46.31 และ 85.71 ดีกว่าอัตราส่วน 1:5 ที่อุณหภูมิ 14 °ซ แสดงว่าอุณหภูมิมีผลอย่างมากต่อปฏิกิริยาออกซิเดชันนี้ และมีอิทธิพลมากกว่าปริมาณถ่านหินต่อสารละลายด้วย ถึงแม้จะเป็นปฏิกิริยาคายความร้อนแต่จะมีเพียงช่วงอุณหภูมิหนึ่งที่เหมาะสม

4.2.2 ผลของความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ในสารละลาย

ตารางที่ 4.7 แสดงสมบัติของถ่านหินเหมืองแม่เมาะก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน โดยการเปลี่ยนความเข้มข้นของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 5 10 15 25 % น้ำหนักต่อปริมาตร ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก โดยใช้ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 30 มล. (1:10) อุณหภูมิ 25 °C ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.79

รูปที่ 4.4 แสดงผลของความเข้มข้นของไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ในสารละลาย กรดซัลฟูริกต่อการลดปริมาณกำมะถันในถ่านหิน พบว่าการเพิ่มความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เป็น 5 10 15 25 % สามารถลดกำมะถันรวมจากเดิมร้อยละ 3.81 เป็น 2.49 1.98 1.95 และ 1.82 ตามลำดับ

ผลต่อกำมะถันไพไรต์คือ สามารถลดจากเดิมร้อยละ 1.11 เป็น 0.38 เมื่อใช้ความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 5% และเหลือเป็นร้อยละ 0.04-0.01 เมื่อความเข้มข้นเพิ่มเป็น 10-25%

ผลต่อกำมะถันซัลเฟตคือ สามารถลดจากเดิมร้อยละ 0.70 เป็น 0.14-0.09 ซึ่งจะเห็นว่าลดลงได้มาก และให้ผลใกล้เคียงกันสำหรับทุกค่าความเข้มข้น

ผลต่อกำมะถันอินทรีย์คือ สามารถลดจากเดิมร้อยละ 2.0 เป็น 1.72 เมื่อความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เพิ่มเป็น 25% เห็นได้ว่าคุณสมบัติในการลดกำมะถันอินทรีย์เพิ่มขึ้นเมื่อเพิ่มความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

รูปที่ 4.5 แสดงผลของรูปที่ 4.4 ในรูปของร้อยละการลดปริมาณกำมะถันรูปแบบต่าง ๆ พบว่าได้ร้อยละการลดกำมะถันซัลเฟต 80.0-87.14 ได้ร้อยละการลดกำมะถันไพไรต์ 65.76-99.10 ส่วนร้อยละการลดกำมะถันอินทรีย์อยู่ในช่วง 1.50-14.0 ซึ่งเห็นได้ว่าตั้งแต่ความเข้มข้น 10% ขึ้นไปร้อยละการลดกำมะถันซัลเฟตและกำมะถันไพไรต์เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย นอกจากร้อยละการลดกำมะถันอินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด จึงทำให้ร้อยละการลดกำมะถันรวมเพิ่มขึ้นได้เมื่อความเข้มข้นสูงขึ้น

รูปที่ 4.6 แสดงผลความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อปริมาณถ่านหิน ต่อค่าความร้อนของถ่านหิน และความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงค่าสัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหยในถ่านหิน

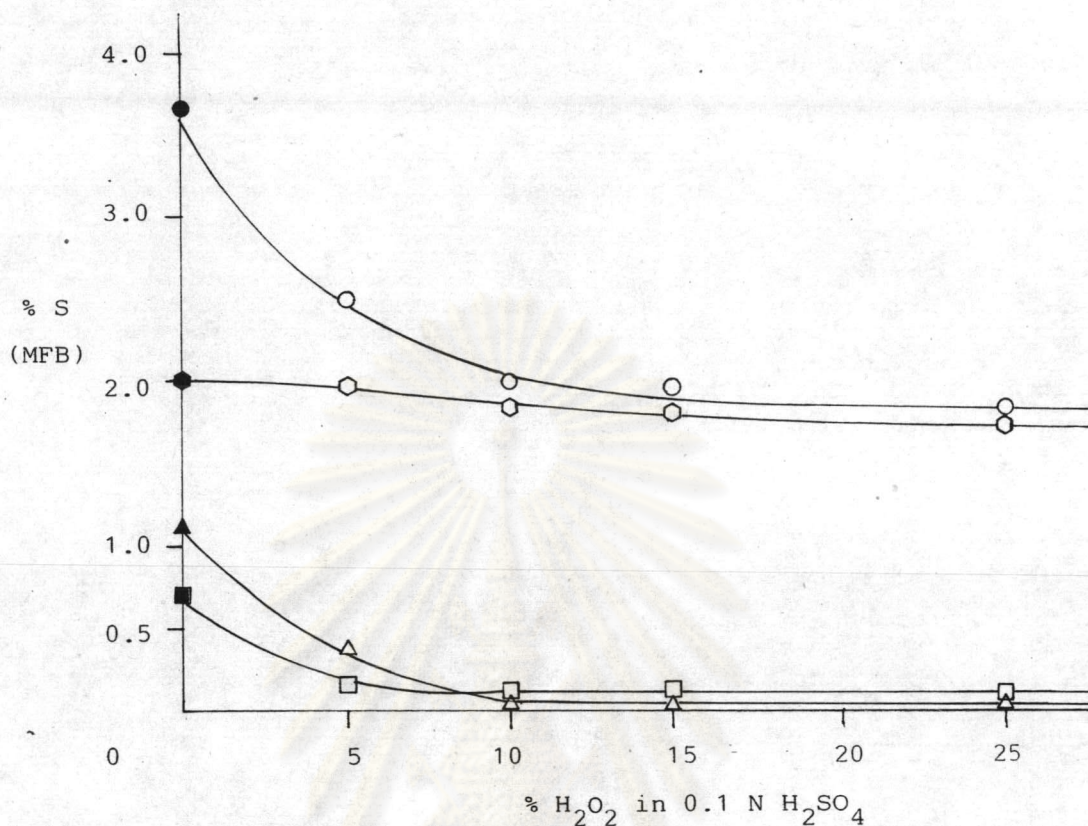
เมื่อความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์จาก 10-25% ให้ผลร้อยละการลด ปริมาณเถ้าเป็น 66.50-71.43 สำหรับผลต่อการเพิ่มค่าความร้อนของถ่านหินจากเดิม 5105 แคลอรี/กรัม (MFB) สามารถเพิ่มค่าความร้อนได้ร้อยละ 12.38 เมื่อใช้ความเข้มข้นไฮโดร- เจนเปอร์ออกไซด์ 5% ซึ่งสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงค่าสัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหยใน ถ่านหิน (F.C./V.M.) จากเดิม 0.76 เพิ่มเป็น 0.93 และเมื่อเพิ่มความเข้มข้นจาก 10-25% ทำให้ค่าความร้อนลดลงเล็กน้อยโดยค่าสัดส่วน F.C./V.M. ลดลงอยู่ในช่วง 0.89- 0.86 เนื่องจากการสลายตัวของคาร์บอน

โดยสรุปการใช้ความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 5% เพิ่มค่าความร้อนของ ถ่านหินได้สูงถึงร้อยละ 12.38 แต่ปริมาณกำมะถันชนิดต่าง ๆ ลดลงไม่มากนัก เมื่อเพิ่มความ เข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ ปริมาณกำมะถันรูปแบบต่าง ๆ ลดลงได้มากขึ้น โดยความเข้มข้น ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์สูงกว่า 10% ขึ้นไปให้ผลการลดกำมะถันซัลเฟตและกำมะถันไพไรต์ได้ ใกล้เคียงกัน แต่การลดกำมะถันอินทรีย์มีแนวโน้มดีขึ้นสัมพันธ์กับค่าสัดส่วน F.C./V.M. ที่ลดลง จากการสลายพันธะระหว่างคาร์บอนและกำมะถันอินทรีย์ในถ่านหินทำให้โครงสร้างคาร์บอนบาง ส่วนหายไป (decompose) ดังนั้นความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ที่เหมาะสมคือ 10-15% โดยได้ร้อยละการลดกำมะถันซัลเฟต กำมะถันไพไรต์ และกำมะถันอินทรีย์ 84.28 9.730 และ 9.50 ตามลำดับ ได้ร้อยละการลดเถ้า 68.81 และเพิ่มค่าความร้อนได้ร้อยละ 11.69

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

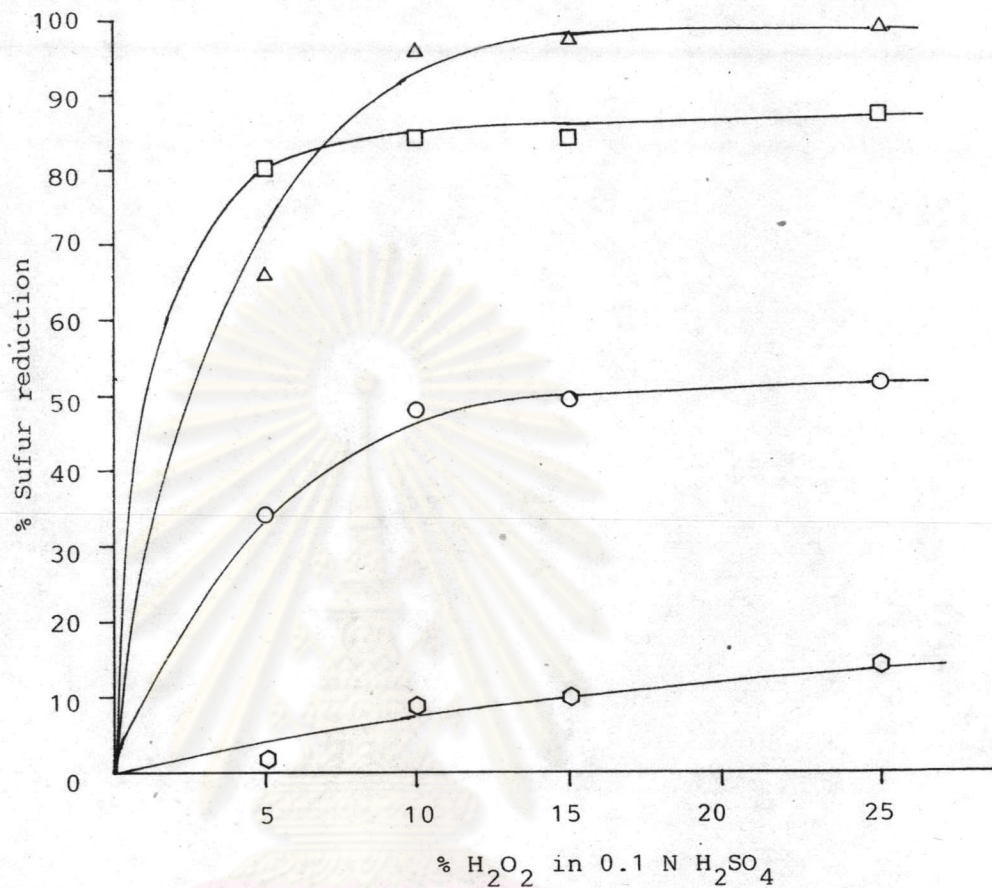
ตารางที่ 4.7 สมบัติถ่านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน ที่ความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่าง ๆ ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25°ซ เวลา 2 ชม. อัตราการกวน 100-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.79)

	เริ่มต้น	H ₂ O ₂ ใน 0.1 N H ₂ SO ₄			
		5% H ₂ O ₂	10% H ₂ O ₂	15% H ₂ O ₂	25% H ₂ O ₂
เถ้า	19.88	9.59	6.65	6.20	5.68
สารระเหย (V.M.)	45.58	46.85	49.65	49.72	50.80
คาร์บอนคงตัว (F.C.)	34.54	43.56	43.70	44.08	43.52
F.C./V.M.	0.76	0.93	0.88	0.89	0.86
ค่าความร้อน (แคลอรี/กรัม)	5105	5737	5675	5702	5671
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	3.81	2.49	1.98	1.95	1.82
กำมะถันซัลเฟต	0.70	0.14	0.11	0.11	0.09
กำมะถันไพไรต์	1.11	0.38	0.04	0.03	0.01
กำมะถันอินทรีย์	2.00	1.97	1.83	1.81	1.72
% De-total sulfur	-	34.64	48.03	48.82	52.23
% De-sulfate sulfur	-	80.0	84.28	84.28	87.14
% De-pyritic sulfur	-	65.76	96.40	97.30	99.10
% De-organic sulfur	-	1.50	8.50	9.50	14.0
% De-ash	-	51.76	66.50	68.81	71.43
% Heating value increase	-	12.38	16.16	11.69	11.09

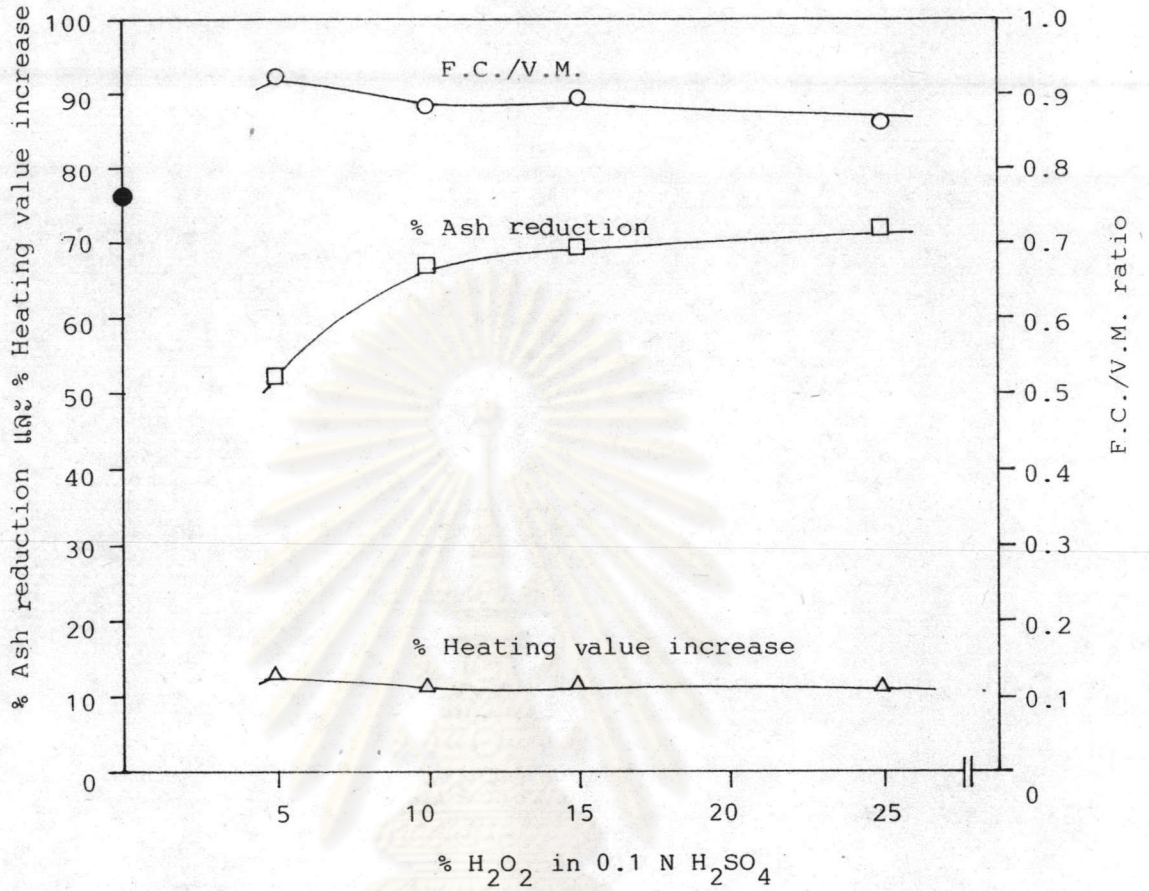
รูปที่ 4.4 ผลของความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ในสารละลาย 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก ที่มีต่อกำมะถันชนิดต่าง ๆ ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ หลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25 °ซ ระยะเวลา 1 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.79)

- และ ○ แสดงร้อยละของกำมะถันรวมเริ่มต้นและหลังปฏิกิริยา
- ▲ และ △ แสดงร้อยละของกำมะถันไพไรต์เริ่มต้นและหลังปฏิกิริยา
- และ □ แสดงร้อยละของกำมะถันซัลเฟตเริ่มต้นและหลังปฏิกิริยา
- และ ○ แสดงร้อยละของกำมะถันอินทรีย์เริ่มต้นและหลังปฏิกิริยา

รูปที่ 4.5 ผลของความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ในสารละลาย 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก ที่มีต่อการขจัดกำมะถันชนิดต่าง ๆ ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ หลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25 °C ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.29)

- แสดง % De-total sulfur
- △ แสดง % De-pyritic sulfur
- แสดง % De-sulfate sulfur
- ◇ แสดง % De-organic sulfur

รูปที่ 4.6 ผลของความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ในสารละลาย 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก ที่มีผลต่อการลดปริมาณเถ้า การเพิ่มค่าความร้อนและสัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหย (F.C./V.M.) ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ หลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน (ขนาด ถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25 °ซ ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหิน เริ่มต้นร้อยละ 22.79)

- และ ○ แสดง สัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหย (F.C./V.M.) ก่อนและหลังปฏิกิริยา
- △ แสดง % Heating value increase
- แสดง % Ash reduction

4.2.3 ผลของความเข้มข้นกรดซัลฟูริกในสารละลาย

ตารางที่ 4.8 แสดงสมบัติของถ่านหินเหมืองแม่เมาะก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน โดยการเปลี่ยนความเข้มข้นของกรดซัลฟูริกจาก 0 0.05 0.1 0.5 1.0 และ 2.0 นอร์มอล ในสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% โดยใช้ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. (1:10) อุณหภูมิ 25 °C ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความเข้มข้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.39

รูปที่ 4.7 และรูปที่ 4.8 แสดงผลของกรดซัลฟูริกในสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ เมื่อใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เพียงอย่างเดียวกับถ่านหินไฟไรต์ลดลงจากร้อยละ 1.16 เป็น 0.28 คิดเป็นร้อยละการลดกำมะถันไฟไรต์ 75.86 เมื่อใช้ความเข้มข้นกรดซัลฟูริกจากช่วง 0.05-2.0 นอร์มอล ให้ผลการลดกำมะถันไฟไรต์เป็นร้อยละ 0.08-0.024 คิดเป็นร้อยละการลดกำมะถันไฟไรต์เพิ่ม 93.10-97.93

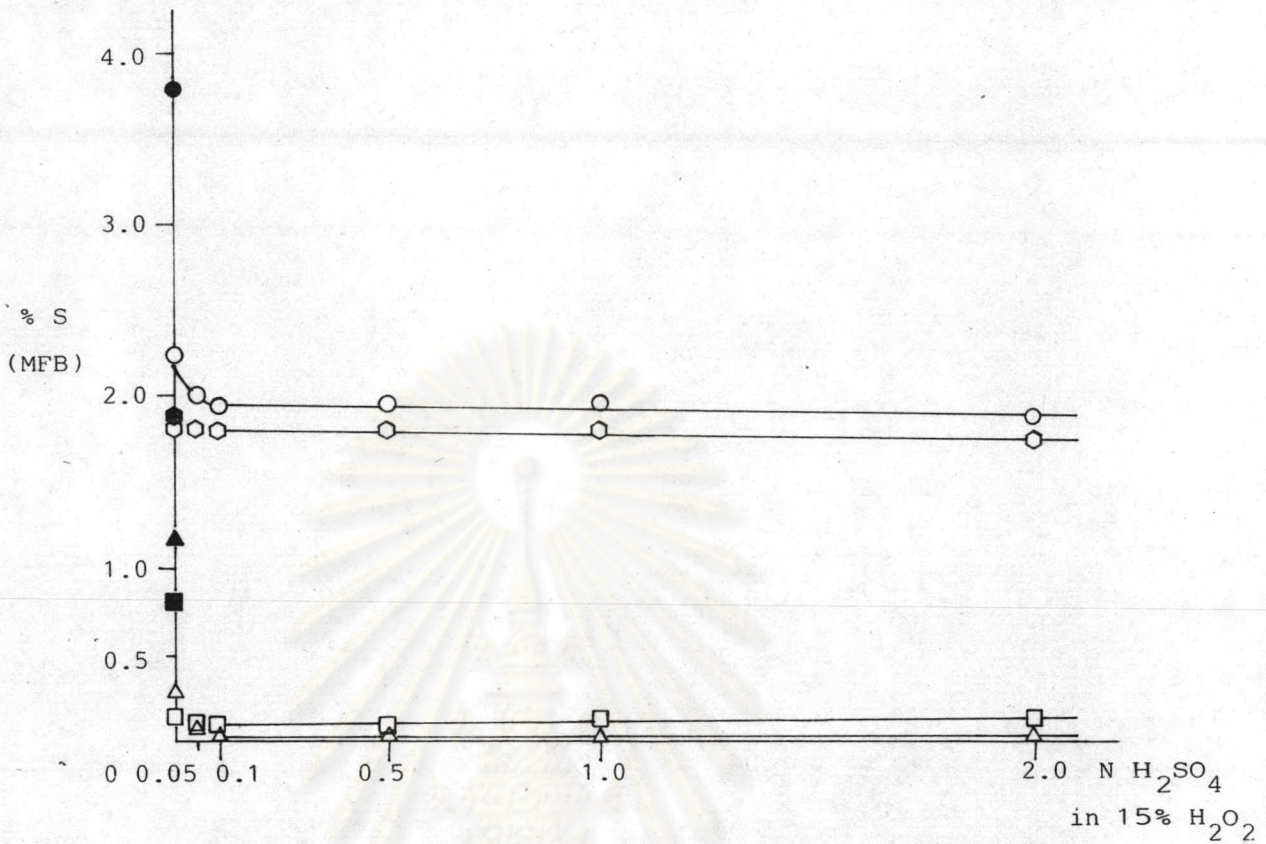
รูปที่ 4.9 แสดงผลของความเข้มข้นกรดซัลฟูริกในสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อปริมาณถ่านหิน ค่าความร้อนของถ่านหินและความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงค่าสัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหยในถ่านหิน

เมื่อใช้ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เพียงอย่างเดียวลดถ่านหินได้จากร้อยละ 20.19 เป็น 1.356 คิดเป็นร้อยละการลดถ่านหิน 32.84 แต่การใช้กรดซัลฟูริกร่วมกับ 0.05-2.0 นอร์มอล สามารถลดถ่านหินได้เป็นร้อยละ 7.63-4.58 คิดเป็นร้อยละการลด 62.21-77.31

โดยสรุปของการใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% เพียงอย่างเดียวได้ร้อยละการลดกำมะถันซัลเฟตและกำมะถันไฟไรต์ 83.75 และ 75.86 ตามลำดับ ได้ร้อยละการลดถ่านหิน 32.84 และเพิ่มค่าความร้อนได้ร้อยละ 9.17 โดยกำมะถันอินทรีย์ไม่ลดลง แต่เมื่อเพิ่มกรดซัลฟูริกลงในสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์สามารถลดกำมะถันชนิดต่าง ๆ ลดปริมาณถ่านหิน และเพิ่มค่าความร้อนได้มากขึ้น โดยที่ความเข้มข้นกรดซัลฟูริกตั้งแต่ 0.1-2.0 นอร์มอล ให้ผลการลดกำมะถันชนิดต่าง ๆ และเพิ่มค่าความร้อนใกล้เคียงกัน แต่ความเข้มข้นกรดซัลฟูริกที่สูงสามารถลดปริมาณถ่านหินได้มากขึ้น ดังนั้นการเพิ่มกรดซัลฟูริกลงในสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เล็กน้อยช่วยให้ความสามารถขจัดกำมะถันและถ่านหินที่ขึ้นกว่าการใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เพียงอย่างเดียวและขนาดความเข้มข้นที่เหมาะสมคือ 0.1 นอร์มอล

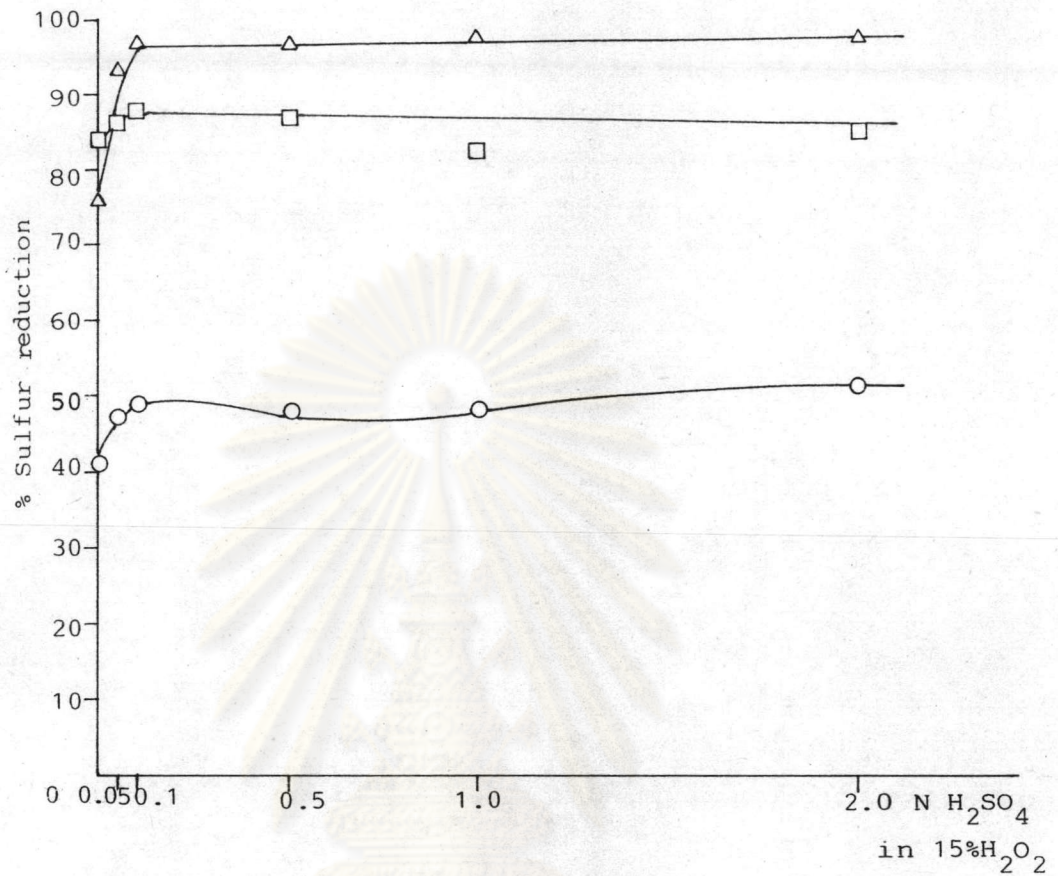
ตารางที่ 4.8 สมบัติถ่านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการซัดกำมะถัน แปรเปลี่ยนความเข้มข้นกรดซัลฟูริกในสารละลายไฮโครเจนเปอร์ออกไซด์ 15% (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25 °ซ เวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.39)

	เริ่มต้น	15% H ₂ O ₂ ใน					
		None H ₂ SO ₄	0.05 N H ₂ SO ₄	0.1 N H ₂ SO ₄	0.5 N H ₂ SO ₄	1.0 N H ₂ SO ₄	2.0 N H ₂ SO ₄
เถ้า	20.19	13.56	7.63	6.29	6.02	5.74	4.58
สารระเหย (V.M.)	45.61	46.75	49.52	49.44	51.38	50.06	49.98
คาร์บอนคงตัว (F.C.)	34.20	39.69	42.85	43.77	42.42	44.20	45.44
F.C./V.M.	0.75	0.85	0.86	0.88	0.82	0.88	0.91
ค่าความร้อน (แคลอรี/กรัม)	5027	5488	5569	5682	5535	5647	5767
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	3.77	2.21	1.99	1.93	1.95	1.95	1.86
กำมะถันซัลเฟต	0.80	0.31	0.11	0.10	0.11	0.14	0.12
กำมะถันไพไรต์	1.16	0.28	0.08	0.035	0.036	0.024	0.028
กำมะถันอินทรีย์	1.81	1.80	1.80	1.795	1.804	1.786	1.712
% De-total sulfur	-	41.38	47.21	48.81	48.27	48.27	50.66
% De-sulfate sulfur	-	83.75	86.25	87.5	8.625	82.5	85.0
% De-pyritic sulfur	-	75.86	93.10	96.98	96.89	97.93	97.58
% De-organic sulfur	-	0.55	0.55	0.83	0.33	1.32	5.41
% De-ash	-	32.48	62.21	68.84	69.29	71.57	77.31
% Heating value increase	-	9.17	10.78	13.03	10.10	12.33	14.72

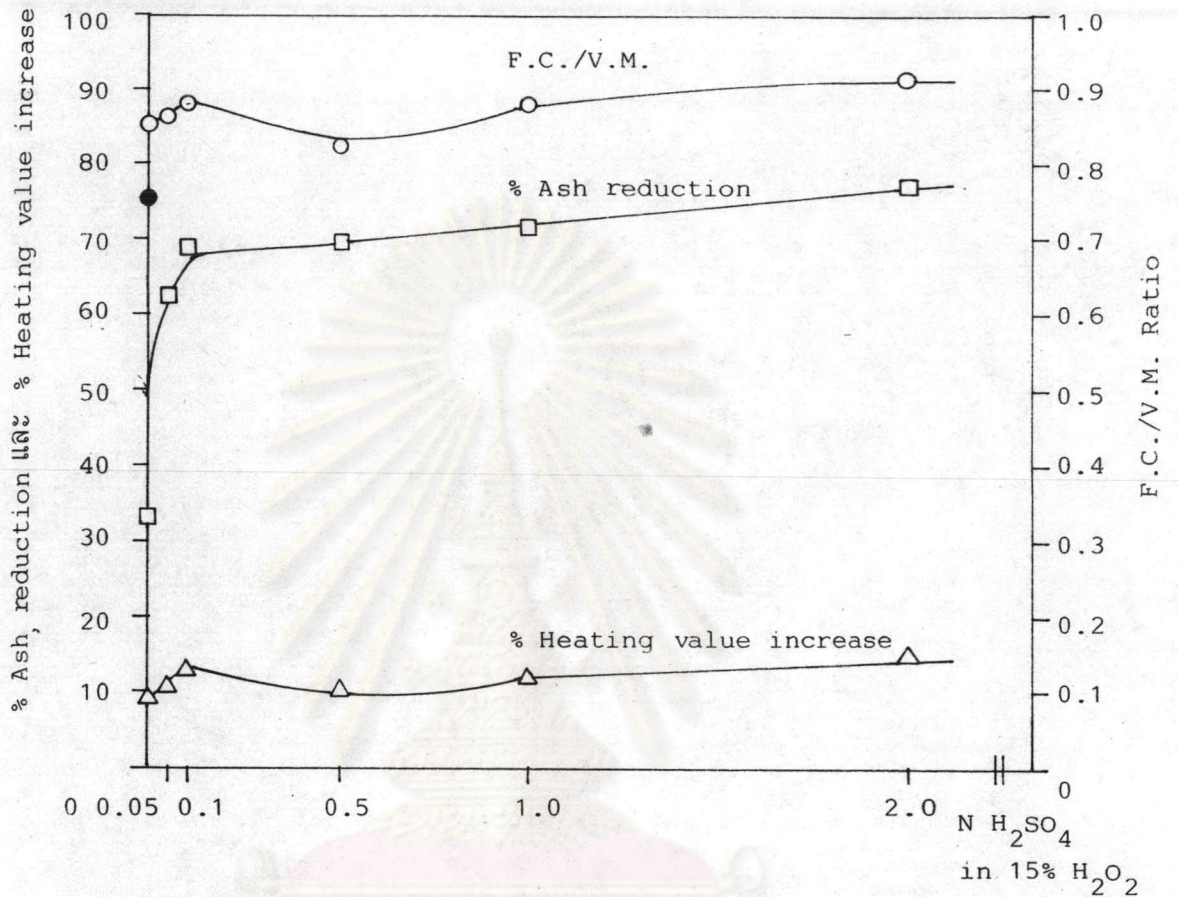
รูปที่ 4.7 ผลของความเข้มข้นกรดซัลฟูริกในสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ที่มีต่อกำมะถันชนิดต่าง ๆ ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ หลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25 °C ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.39)

- และ ○ แสดงร้อยละของกำมะถันรวมเริ่มต้นและหลังปฏิกิริยา
- ▲ และ △ แสดงร้อยละของกำมะถันไพไรต์เริ่มต้นและหลังปฏิกิริยา
- และ □ แสดงร้อยละของกำมะถันซัลเฟตเริ่มต้นและหลังปฏิกิริยา
- ◆ และ ◇ แสดงร้อยละของกำมะถันอินทรีย์เริ่มต้นและหลังปฏิกิริยา

รูปที่ 4.8 ผลของความเข้มข้นกรดซัลฟูริกในสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ที่มี
 ต่อกำมะถันชนิดต่าง ๆ ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ หลังผ่านกระบวนการขจัด
 กำมะถัน (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสาร
 ละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25 °C ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-
 1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.39)

- แสดง % De-total sulfur
- △ แสดง % De-pyritic sulfur
- แสดง % De-sulfate sulfur

รูปที่ 4.9 ผลของความเข้มข้นกรดซัลฟูริกในสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ที่มีต่อการลดปริมาณเถ้า การเพิ่มค่าความร้อนและสัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหย ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ หลังผ่านกระบวนการซัลเฟอร์กำจัดกำมะถัน (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25 °C ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหิน เริ่มต้น 22.39)

- และ ○ แสดงสัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหย (F.C./V.M.) ก่อนและหลังปฏิบัติการ
- △ แสดง % Heating value increase
- แสดง % Ash reduction

4.2.4 ผลของระยะเวลา

ตารางที่ 4.9 แสดงสมบัติของถ่านหินเหมืองแม่เมาะก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน เมื่อใช้ความเข้มข้นสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก ทำการทดลองแปรเปลี่ยนระยะเวลา 15 30 60 90 120 180 240 นาที โดยใช้ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 30 มล. (1:10) อุณหภูมิ 25°C อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.53

รูปที่ 4.10 แสดงผลของกำมะถันชนิดต่าง ๆ ในรูปแบบของพื้นที่ โดยกำมะถันรวมเริ่มต้นร้อยละ 3.78 คิดเป็น 100 ดังนั้นกำมะถันซัลเฟต กำมะถันไพไรต์ กำมะถันอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 19.05 28.83 และ 52.12 ของกำมะถันทั้งหมด ตามลำดับ จากกราฟจะเห็นได้ชัดเจนว่าการลดกำมะถันของถ่านหินเป็นการลดกำมะถันไพไรต์และกำมะถันซัลเฟตได้อย่างมากในช่วง 0-30 นาที ต่อจากนั้นช่วง 60-120 นาที การลดเกิดขึ้นน้อย และช่วง 180-240 นาที มีการลดน้อยมาก เมื่อพิจารณาจากกราฟพื้นที่การลดกำมะถันเป็นการลดกำมะถันไพไรต์และกำมะถันซัลเฟต ส่วนการลดกำมะถันอินทรีย์เกิดขึ้นน้อยมาก

รูปที่ 4.11 แสดงผลของระยะเวลาของปฏิกิริยาการขจัดกำมะถันด้วยสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล ต่อการลดปริมาณได้ในถ่านหิน การเพิ่มค่าความร้อนของถ่านหิน และความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงค่าสัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหยในถ่านหิน ช่วงเวลาของปฏิกิริยา 15-30 นาที การลดได้เป็นอย่างมากคือ ได้ร้อยละการลดได้ 55.61-56.81 และเมื่อเพิ่มเวลาเป็น 60-240 นาที ได้ร้อยละการลดได้ 64.69-72.22 ซึ่งมีแนวโน้มการลดได้เพิ่มขึ้นกับเวลา และผลที่ตามมาคือ การเพิ่มค่าความร้อนได้ร้อยละ 17.46-17.17 เมื่อใช้ระยะเวลา 60-90 นาที ซึ่งสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงค่าสัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหย (F.C./V.M.) จาก 0.76 เป็น 0.99

โดยสรุปผลของเวลาได้ว่าช่วง 15-30 นาที ความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์มีค่าสูงก็่าออกซิเจนที่มีอยู่จึงเข้าทำปฏิกิริยากับกำมะถันไพไรต์ได้ดีที่สุด ส่วนกำมะถันอินทรีย์มีแรงยึดเหนี่ยวระหว่างพันธะในโมเลกุลถ่านหินมากกว่าปฏิกิริยากับกำมะถันอินทรีย์ จึงเกิดได้น้อยมาก หลังจากช่วง 30 นาที ปริมาณกำมะถันไพไรต์และกำมะถันซัลเฟตเหลืออยู่ ดังนั้นการลดกำมะถันซัลเฟตและการลดกำมะถันไพไรต์จึงคงดำเนินไปแต่ช้าลง ส่วนกำมะถัน-

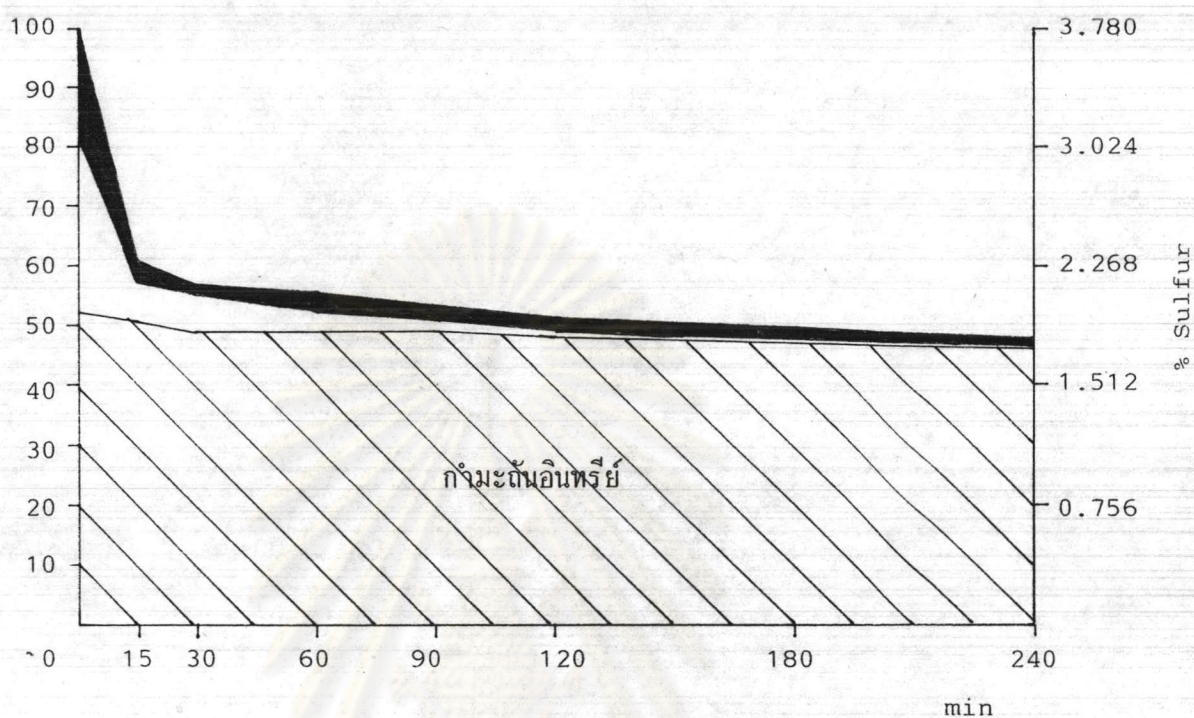
อินทรีย์ก่อนข้างคองที่ หลังจากช่วง 120 นาที ปริมาณกัมมันตภาพและกัมมันตภาพไฟโรติก่อนข้างน้อยเนื่องจากความเข้มข้นของก๊าซออกซิเจนที่เหลืออยู่น้อยนั่นเอง และผลจากการสลายพันธะเพื่อขจัดกัมมันตภาพอินทรีย์กับระยะเวลาที่มากขึ้นซึ่งมีผลของการกวนมาเกี่ยวข้องทำให้อุณหภูมิของภาชนะ-หินสลายลงมากขึ้นเป็นผลทำให้สูญเสียคาร์บอนไปค่าสัดส่วน F.C./V.M. จึงลดลง และการเพิ่มค่าความร้อนลดลงด้วย ดังนั้นพอสรุปได้ว่าเวลาที่เหมาะสมของการขจัดกัมมันตภาพคือ 60-90 นาที ให้ร้อยละการลดกัมมันตภาพรวม 44.71 ร้อยละการลดกัมมันตภาพซัลเฟต 84.72 ร้อยละการลดกัมมันตภาพไฟโรติก 88.99 ร้อยละการลดกัมมันตภาพอินทรีย์ 5.58 ร้อยละการลดเถ้า 64.69 และเพิ่มค่าความร้อนได้ร้อยละ 17.46

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.9 สมบัติด้านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน โดยการแปรเปลี่ยนระยะเวลา ใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก (ขนาดด้านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณด้านหิน 30 กรัม ต่อ สารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25 °ซ อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นด้านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.53)

	เริ่มต้น	15% H ₂ O ₂ ใน 0.1 N H ₂ SO ₄						
		15 นาที	30 นาที	60 นาที	90 นาที	120 นาที	180 นาที	240 นาที
ไถ้	20.05	8.90	8.66	7.08	7.03	6.33	6.22	5.57
สารระเหย (V.M.)	45.47	64.75	46.80	46.5	46.79	47.47	48.56	49.41
คาร์บอนคงตัว (F.C.)	34.48	44.35	44.54	46.42	46.18	46.10	45.42	45.02
F.C./V.M.	0.76	0.95	0.95	0.99	0.99	0.97	0.93	0.91
ค่าความร้อน	4949	5698	5736	5813	5799	5771	5693	5520
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	3.78	2.29	2.18	2.09	2.01	1.94	1.88	1.80
กำมะถันซัลเฟต	0.72	0.12	0.10	0.11	0.07	0.09	0.70	0.04
กำมะถันไพไรต์	1.09	0.25	0.24	0.12	0.06	0.03	0.02	0.02
กำมะถันอินทรีย์	1.97	1.92	1.84	1.86	1.86	1.83	1.79	1.74
% De-total sulfur	-	39.42	42.33	44.71	46.83	48.68	50.27	52.38
% De-sulfate sulfur	-	83.33	86.11	84.72	87.5	88.89	90.28	94.44
% De-pyritic sulfur	-	77.06	77.98	88.99	94.49	97.25	98.16	98.16
% De-organic sulfur	-	2.54	6.59	5.58	5.58	7.11	9.14	11.67
% De-ash	-	55.61	56.81	64.69	64.94	68.43	69.97	72.22
% Heating value increase	-	15.13	15.90	17.46	17.17	16.61	15.03	11.54

รูปที่ 4.10 ผลของระยะเวลาในการทำปฏิกิริยาด้วยสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก ที่มีต่อกำมะถันชนิดต่าง ๆ ของถ่านหินเหมืองแม่เมาะ (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัม ต่อ 300 มล. อุณหภูมิ 25^oซ ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.53)

แสดงร้อยละปริมาณกำมะถันรวม

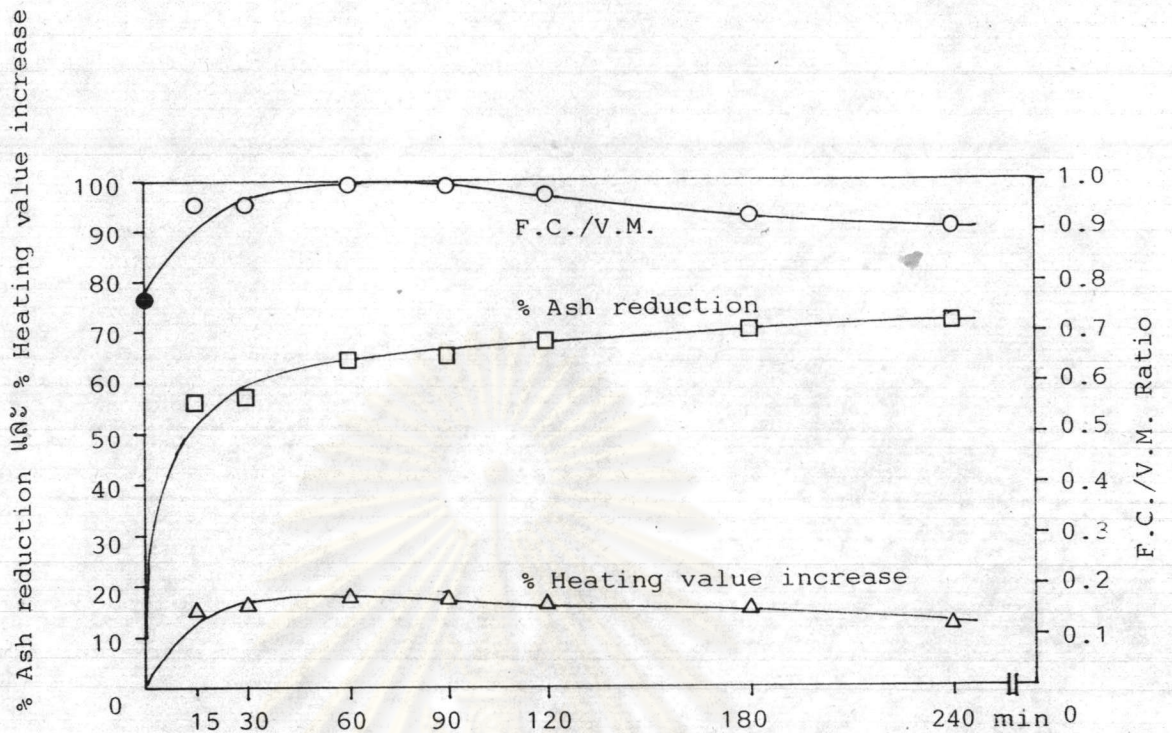
แสดงร้อยละปริมาณกำมะถันซัลเฟต

แสดงร้อยละปริมาณกำมะถันไพไรต์

แสดงร้อยละปริมาณกำมะถันอินทรีย์

รูปที่ 4.11 ผลของระยะเวลาในการทำปฏิกิริยาด้วยสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก ที่มีต่อการลดปริมาณเถ้า การเพิ่มค่าความร้อนและ สัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารละลายในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ หลังผ่านกระบวนการ ชักค้ำมะถัน (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25°ซ อัตรากววน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.53)

- และ ○ แสดง สัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารละลาย (F.C./V.M.) ก่อนและหลังปฏิกิริยา
- △ แสดง % Heating value increase
- แสดง % Ash reduction

4.2.5 ผลของอุณหภูมิ

ตารางที่ 4.10 แสดงสมบัติของถ่านหินเหมืองแม่เมาะก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน โดยใช้ความเข้มข้นสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก ศึกษาการเปลี่ยนอุณหภูมิเป็น 15 25 30 40 °ซ โดยใช้ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. (1:10) ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นเริ่มต้นร้อยละ 22.59

รูปที่ 4.12 แสดงผลในรูปร้อยละการลดปริมาณกำมะถันชนิดต่าง ๆ พบว่า เมื่อใช้อุณหภูมิ 15 °ซ ได้ร้อยละการลดกำมะถันซัลเฟต 79.73 และได้ร้อยละการลดกำมะถันไพไรต์ เพียง 68.07 ซึ่งพบว่าอุณหภูมิต่ำมีค่าน้อยไปสำหรับปฏิกิริยาขจัดกำมะถันไพไรต์ โดยเมื่ออุณหภูมิเป็น 25-40 °ซ ร้อยละการลดกำมะถันซัลเฟตเพิ่มเล็กน้อยเป็น 85.13-86.49 แต่ร้อยละการลดกำมะถันไพไรต์เพิ่มเป็น 97.48-98.32 จะเห็นว่าการเพิ่มอุณหภูมิตั้งแต่ 25 °ซ ไม่ทำให้การลดกำมะถันซัลเฟตและกำมะถันไพไรต์เพิ่มขึ้น

สำหรับการลดกำมะถันอินทรีย์การเพิ่มอุณหภูมิเป็น 15 25 30 และ 40 °ซ ได้ร้อยละการลดกำมะถันอินทรีย์ 3.57 4.59 8.67 และ 12.24 ตามลำดับ จะเห็นว่าเมื่ออุณหภูมิเพิ่มขึ้น การลดกำมะถันอินทรีย์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ดังนั้นทำให้ผลทั้งหมดต่อร้อยละการลดกำมะถันรวมเป็น 37.79 48.59 50.64 และ 52.70 ตามลำดับ โดยช่วงอุณหภูมิสูงกว่า 25 °ซ ผลที่ได้จะมาจาก การลดกำมะถันซัลเฟต และกำมะถันไพไรต์ จากช่วงอุณหภูมิสูงกว่า 25 °ซ จะมีผลจากการลดกำมะถันอินทรีย์มาเกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น

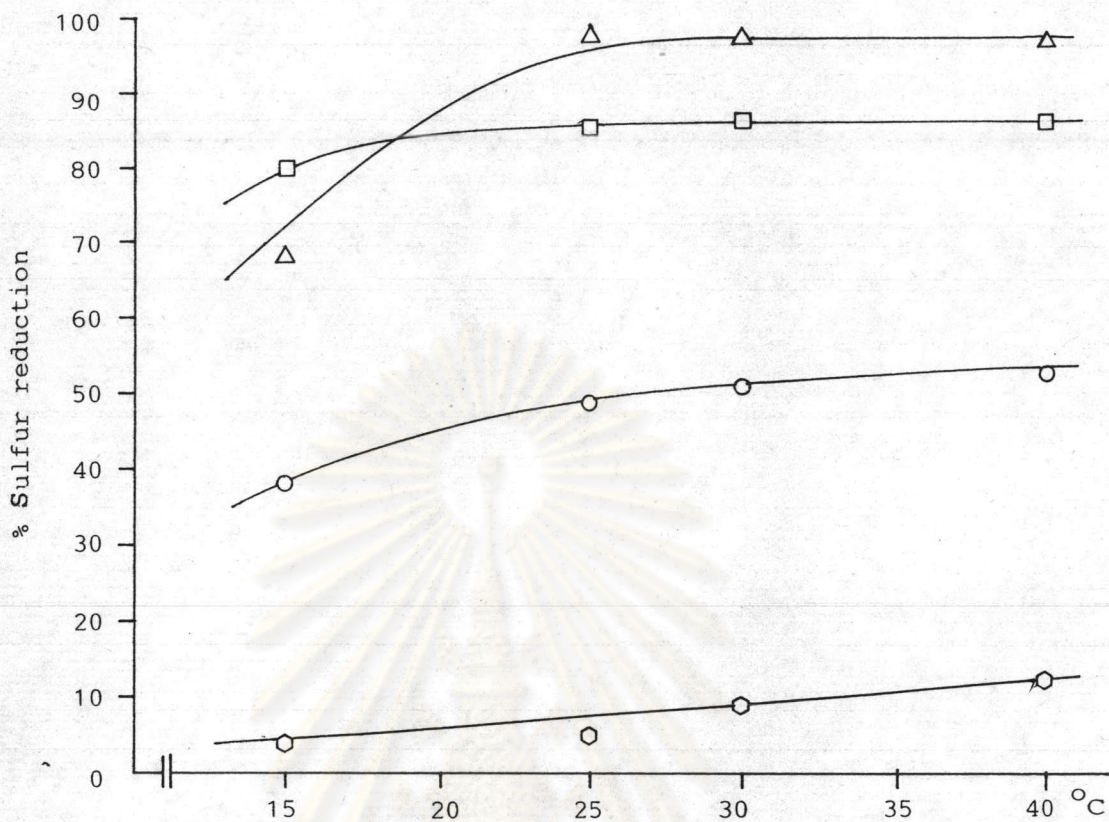
รูปที่ 4.13 แสดงผลของอุณหภูมิที่มีต่อการลดปริมาณเข้าในถ่านหิน ต่อการเพิ่มค่าความร้อนของถ่านหิน และความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงค่าสัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหยในถ่านหิน พบว่าที่อุณหภูมิ 15 °ซ ได้ร้อยละการลดเข้า 62.46 และเมื่อเพิ่มอุณหภูมิเป็น 25, 30 และ 40 °ซ ได้ร้อยละการลดเข้าเพิ่มเป็น 69.61-71.99 แต่ทำให้สัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหยลดลงกับการเพิ่มอุณหภูมิ

โดยสรุปได้ว่า อุณหภูมิมีผลต่อการลดกำมะถันไพไรต์ โดยที่อุณหภูมิ 15 °ซ ได้ร้อยละการลดกำมะถันไพไรต์ 68.07 เมื่อเพิ่มอุณหภูมิเป็น 25 °ซ ได้ร้อยละการลดถึง 98.32 ซึ่งลดได้ในเกณฑ์ที่สูง สำหรับอุณหภูมิที่สูงกว่า 25 °ซ ขึ้นไปมีพลังงานเหลือเกินพอสำหรับปฏิกิริยา

ของกำมะถันออกซิเจนกับกำมะถันไพไรต์ โดยอุณหภูมิและพลังงานส่วนเกินมีผลต่อการลดกำมะถัน-อินทรีย์ในการสลายพันธะระหว่างธาตุคาร์บอนกับกำมะถันอินทรีย์ในโครงสร้างด้านหินมากขึ้นสัมพันธ์กับค่าสัดส่วน F.C./V.M. ที่ลดลงจากการสลายโครงสร้างด้านหินบางส่วนไป

ตารางที่ 4.10 สมบัติด้านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถันที่อุณหภูมิต่าง ๆ ใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก (ขนาดด้านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณด้านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. เวลา 2 ชม. อัตราการทวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นด้านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.59)

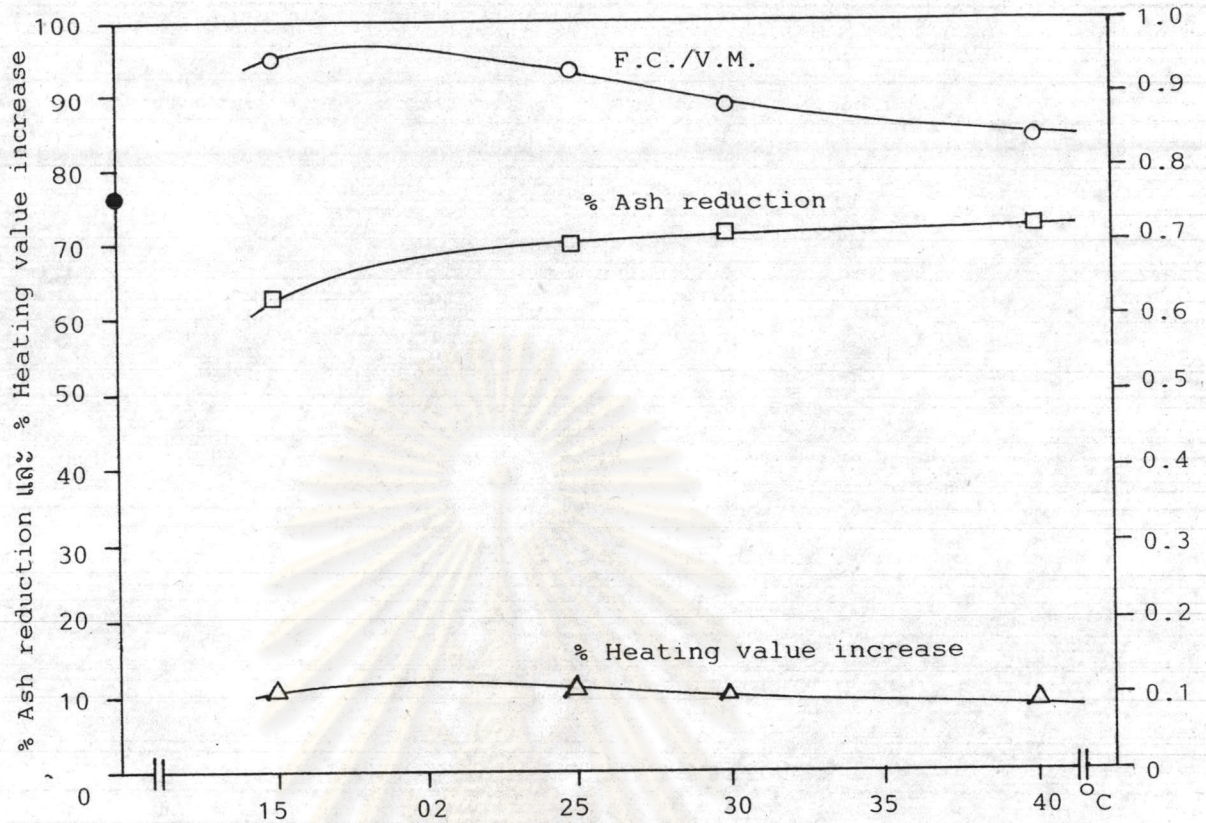
	เริ่มต้น	15% H ₂ O ₂ ใน 0.1 N H ₂ SO ₄			
		15°ซ	25°ซ	30°ซ	40°ซ
เถ้า	20.14	7.56	6.12	5.76	5.64
สารระเหย (V.M.)	45.35	47.37	48.72	50.02	51.32
คาร์บอนคงตัว (F.C.)	34.51	45.07	45.28	44.22	43.04
F.C./V.M.	0.76	0.95	0.93	0.88	0.84
ค่าความร้อน (แคลอรี/กรัม)	5139	5692	5709	5668	5617
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	3.89	2.42	2.00	1.92	1.84
กำมะถันซัลเฟต	0.74	0.15	0.11	0.10	0.10
กำมะถันไพไรต์	1.19	0.38	0.02	0.03	0.02
กำมะถันอินทรีย์	1.96	1.89	1.87	1.79	1.72
% De-total sulfur	-	37.79	48.59	50.64	52.70
% De-sulfate sulfur	-	79.73	85.13	86.49	86.49
% De-pyritic sulfur	-	68.07	98.32	97.48	98.32
% De-organic sulfur	-	3.57	4.59	8.67	12.24
% De-ash	-	62.46	69.61	71.40	71.99
% Heating value increase	-	10.76	11.09	10.29	9.30

รูปที่ 4.12 ผลของอุณหภูมิที่มีต่อการลดกำมะถันชนิดต่าง ๆ ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ หลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน โดยใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอลกรดซัลฟูริก (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.59)

- แสดง % De-total sulfur
- △ แสดง % De-pyritic sulfur
- แสดง % De-sulfate sulfur
- ⬡ แสดง % De-organic sulfur

รูปที่ 4.13 ผลของอุณหภูมิที่มีต่อการลดปริมาณเถ้า การเพิ่มค่าความร้อนและสัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหย ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ หลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน โดยใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30.กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25°ซ ระยะเวลา 2 ชม. อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.59)

- และ ○ แสดง สัดส่วนคาร์บอนคงตัวต่อสารระเหย (F.C./V.M.) ก่อนและหลังปฏิกิริยา
- △ แสดง % Heating value increase
- แสดง % Ash reduction

4.2.6 ผลของความเร็วยรอบการกวน

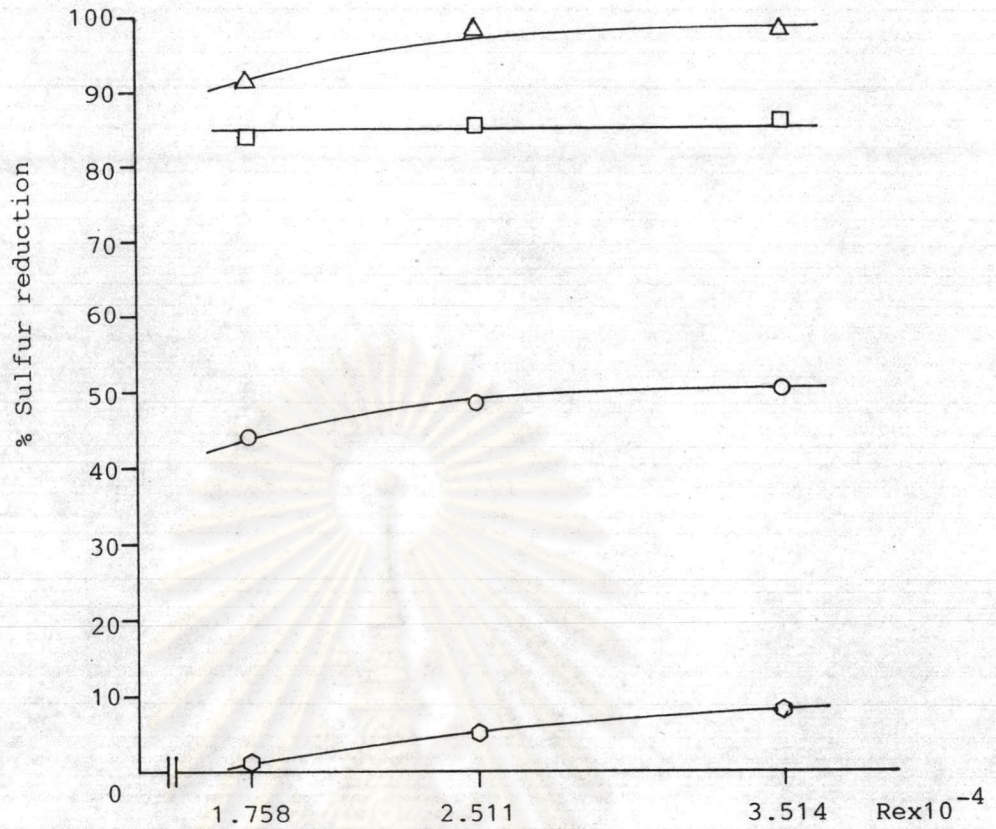
ตารางที่ 4.11 แสดงสมบัติของถ่านหินเหมืองแม่เมาะก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน ความเข้มข้นสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก โดยการเปลี่ยนอัตราการกวนเฉลี่ยคือ 700 1000 1400 รอบ/นาที ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. (1:10) ระยะเวลา 2 ชม. อุณหภูมิ 25 °ซ ความชื้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.50

รูปที่ 4.14 แสดงผลในรูปร้อยละการลดปริมาณกำมะถันชนิดต่าง ๆ จากอัตราการกวนที่ต่างกัน จากผลการทดลองพบว่าการเปลี่ยนอัตราการกวนไม่มีผลต่อการลดกำมะถันซัลเฟต แต่การเพิ่มอัตราการกวนทำให้การลดกำมะถันไพไรต์และกำมะถันอินทรีย์เพิ่มขึ้น แต่จะค่อนข้างคงที่ในช่วง 1000-1400 รอบ/นาที โดยการใช้อัตราการกวน 700 รอบ/นาที ให้ผลการลดกำมะถันได้คือ ร้อยละการลดกำมะถันรวม 43.96 และร้อยละการลดกำมะถันไพไรต์ 90.76 ในขณะที่เพิ่มอัตราการกวนเฉลี่ยเป็น 1000-1400 รอบ/นาที ร้อยละการลดกำมะถันไพไรต์เพิ่มเป็น 97.48-98.32 ร้อยละการลดกำมะถันอินทรีย์เป็น 4.59-7.65 และร้อยละการลดได้เป็น 69.61-71.05 นั่นคืออัตราการกวนที่เหมาะสม คือเฉลี่ย 1000 รอบ/นาที สำหรับการเพิ่มเป็น 1400 รอบ/นาที ไม่ค่อยมีผลต่อการขจัดกำมะถันมากนัก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.11 สมบัติด้านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถันแปรเปลี่ยนความเร็วรอบการกวน โดยใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก (ขนาดด้านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณด้านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25°C ระยะเวลา 2 ชม. ความชื้นด้านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.50)

	เริ่มต้น	15% H ₂ O ₂ ใน 0.1 N H ₂ SO ₄		
		700 รอบ/นาที Re=1.758x10 ⁴	1000 รอบ/นาที Re=2.511x10 ⁴	1400 รอบ/นาที Re=3.514x10 ⁴
เถ้า	20.14	7.92	6.12	5.83
สารระเหย (V.M.)	45.35	47.12	48.72	49.31
คาร์บอนคงตัว (F.C.)	34.51	44.96	45.28	44.86
F.C./V.M.	0.76	0.95	0.93	0.91
ค่าความร้อน (แคลอรี/กรัม)	5139	5721	5709	5630
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	3.89	2.18	2.00	1.94
กำมะถันซัลเฟต	0.74	0.12	0.11	0.10
กำมะถันไพไรต์	1.19	0.11	0.02	0.03
กำมะถันอินทรีย์	1.96	1.95	1.87	1.81
% De-total sulfur	-	43.96	48.59	50.13
% De-sulfate sulfur	-	83.78	85.13	86.47
% De-pyritic sulfur	-	90.76	98.32	97.48
% De-organic sulfur	-	0.51	4.59	7.65
% De-ash	-	60.67	69.61	71.05

รูปที่ 4.14 ผลความเร็วรอบการกวนที่มีต่อกำมะถันชนิดต่าง ๆ ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ หลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถันโดยใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. อุณหภูมิ 25^oซ ระยะ เวลา 2 ชม. ความขึ้นถ่านหินเริ่มต้นร้อยละ 22.50)

- แสดง % De-total sulfur
- △ แสดง % De-pyritic sulfur
- แสดง % De-sulfate sulfur
- ⬡ แสดง % De-organic sulfur

4.2.7 ผลของขนาดถ่านหิน

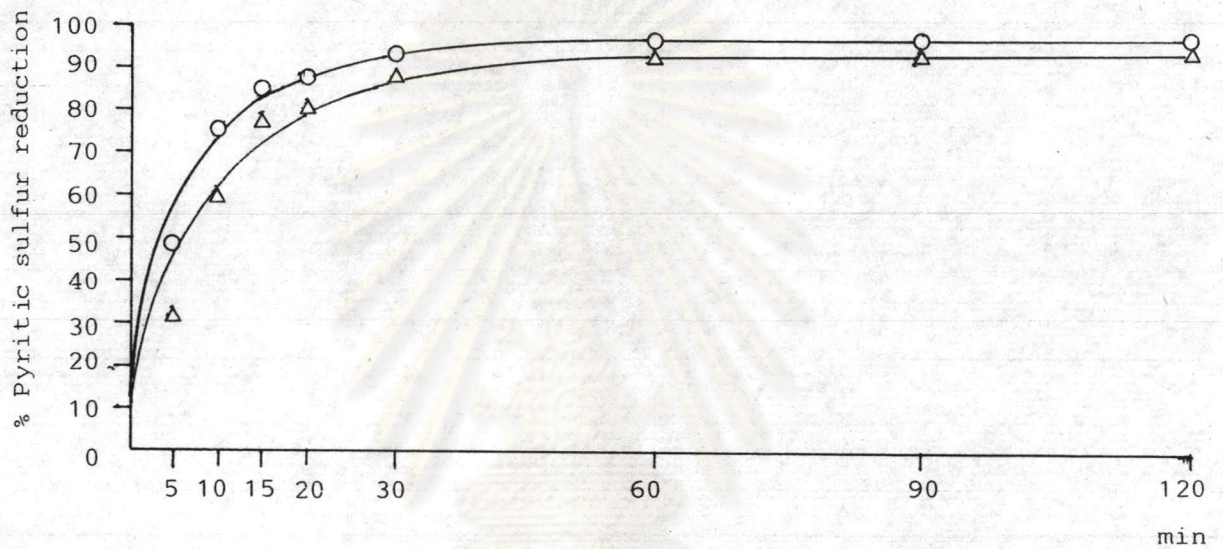
ตารางที่ 4.12 แสดงผลการลดปริมาณกำมะถันไพไรต์ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ ก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน โดยใช้ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน และ 250-500 ไมครอน สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก ปริมาณถ่านหิน 70 กรัมต่อสารละลาย 700 มล. (1:10) ระยะเวลา 0-120 นาที อุณหภูมิ 30 °ซ อัตราการกวน 1000-1200 รอบ/นาที

รูปที่ 4.15 แสดงผลร้อยละการลดปริมาณกำมะถันไพไรต์จากถ่านหิน 2 ขนาด โดยใช้สภาวะเช่นเดียวกัน ผลจากการทดลองได้ว่าสามารถลดกำมะถันไพไรต์จากถ่านหินขนาด 150-250 ไมครอน ได้เร็วกว่าและมากกว่าการใช้ถ่านหินขนาด 250-500 ไมครอน โดยลดได้เร็วในช่วง 30 นาทีแรก คือลดได้ร้อยละ 93.79 หลังจากนั้นจะช้าและคงที่ต่อมาโดยลดได้ร้อยละ 97.29 ที่เวลา 120 นาที ส่วนถ่านหินขนาด 250-500 ไมครอน โดยลดได้เร็วในช่วง 30 นาทีแรกลดได้ร้อยละ 88.94 และที่ 120 นาทีลดได้ร้อยละ 94.35 โดยลดในลักษณะที่คล้ายกัน ในที่นี้จะกล่าวได้ว่า ถ่านหินขนาดเล็กให้ผลการลดกำมะถันไพไรต์ดีกว่าถ่านหินขนาดใหญ่ขึ้นโดยปฏิกิริยาเกิดได้เร็วขึ้นและขจัดกำมะถันไพไรต์ได้มากขึ้น เล็กน้อย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.12 ปริมาณกำมะถันไพไรต์ในถ่านหินเหมืองแม่เมาะ (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถันด้วยขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน และ 250-500 ไมครอน ตามระยะเวลา 5, 10, 15, 20, 30, 60, 90 และ 120 นาที ตามลำดับ โดยใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก (ปริมาณถ่านหิน 70 กรัมต่อสารละลาย 700 มล. อุณหภูมิ 30 °ซ)

ขนาดถ่านหิน	150-250 ไมครอน		250-500 ไมครอน	
	ร้อยละกำมะถันไพไรต์	% De-pyritic sulfur	ร้อยละกำมะถันไพไรต์	% De-pyritic sulfur
0	0.960	-	0.882	-
5	0.498	48.12	0.568	31.73
10	0.236	75.42	0.336	59.61
15	0.145	84.89	0.191	77.04
20	0.118	87.71	0.164	80.29
30	0.060	93.79	0.092	88.94
60	0.033	96.56	0.055	93.39
90	0.027	97.19	0.050	93.99
120	0.026	97.29	0.047	94.35

รูปที่ 4.15 ผลของอนุภาคถ่านหินต่อการขจัดกำมะถันไพไรต์ด้วยสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก

○ แสดง % De-pyritic sulfur ของถ่านหินขนาด 150-250 ไมครอน

△ แสดง % De-pyritic sulfur ของถ่านหินขนาด 250-500 ไมครอน

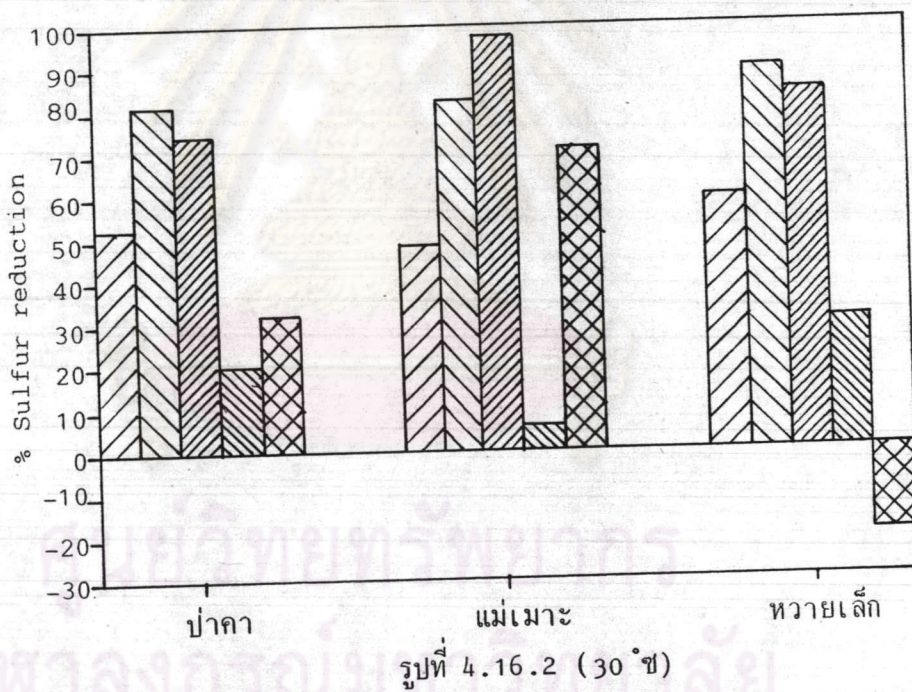
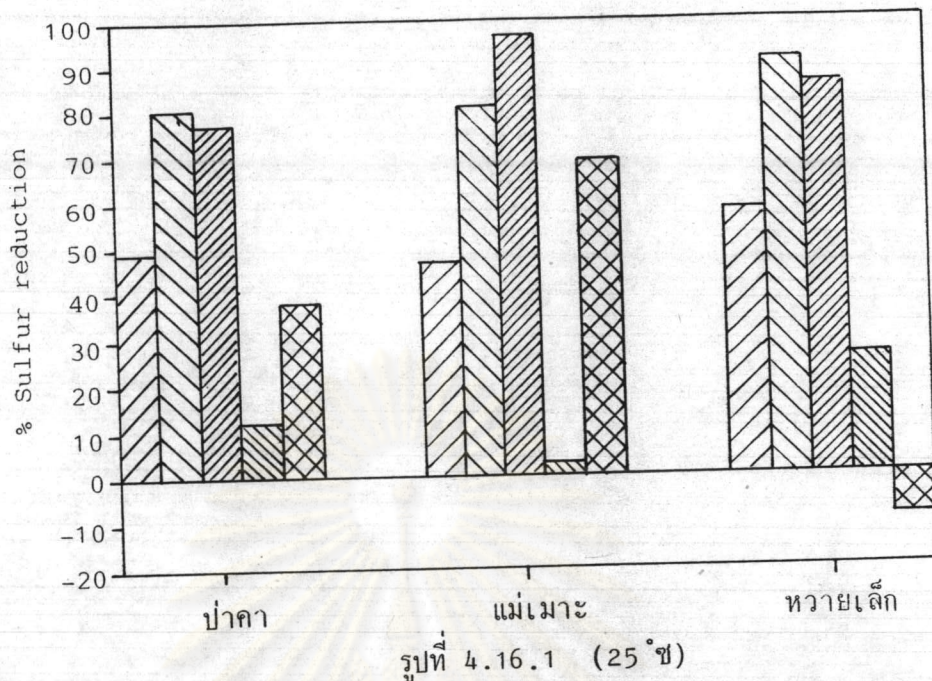
4.3 การเปรียบเทียบผลของสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อการขจัดกำมะถันจากถ่านหินบางแหล่ง

การศึกษาผลของสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ต่อถ่านหินที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบต่างกัน โดยใช้ถ่านหินจาก 3 แหล่ง คือ ถ่านหินเหมืองป่าคา แม่เมาะ และห้วยเล็ก ใช้ความเข้มข้นไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ระดับปานกลางและความเข้มข้นกรดซัลฟูริกระดับต่ำ คือ ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอลกรดซัลฟูริก ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. (1:10) ที่อุณหภูมิ 25 และ 30 °ซ

ผลการทดลองแสดงในตารางที่ 4.13 ผลร้อยละการลดกำมะถันชนิดต่าง ๆ และค่าแสดงในรูปที่ 4.16 จากรูปที่ 4.16.1 ที่อุณหภูมิ 25 °ซ สามารถลดกำมะถันซัลเฟต และกำมะถันไพไรต์ได้มาก โดยได้ร้อยละการลดกำมะถันซัลเฟตในถ่านหินเหมืองป่าคา แม่เมาะ และห้วยเล็ก 80.61 81.08 และ 90.77 ตามลำดับ และได้ร้อยละการลดกำมะถันไพไรต์ 77.14 96.58 และ 85.71 ตามลำดับเช่นกัน ส่วนกำมะถันอินทรีย์ลดลงได้น้อยกว่า โดยได้ร้อยละการลดในถ่านหินเหมืองป่าคา แม่เมาะ และห้วยเล็ก 11.93 2.62 และ 25.40 ตามลำดับ สำหรับผลร้อยละการลดปริมาณเถ้าสามารถลดได้ดีในถ่านหินเหมืองป่าคาและแม่เมาะคือ 38.08 และ 68.89 แต่เพิ่มปริมาณเถ้าในถ่านหินเหมืองห้วยเล็กคือเพิ่มร้อยละ 9.36 จากรูปที่ 4.16.2 เมื่อเพิ่มอุณหภูมิเป็น 30 °ซ ให้ผลในลักษณะเดียวกับรูปที่ 4.16.1 และจะเห็นว่าลดกำมะถันอินทรีย์มากขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาผลของอุณหภูมิ ตามหัวข้อ 4.2.5 จากผลการทดลองสรุปได้ว่า สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์สามารถลดกำมะถันรวมในถ่านหินจาก 3 แหล่งได้ประมาณร้อยละ 50 โดยลดกำมะถันซัลเฟตและกำมะถันไพไรต์ได้มากใกล้เคียงกัน ส่วนการลดกำมะถันอินทรีย์ให้ผลแตกต่างกันในถ่านหินทั้ง 3 แหล่ง ซึ่งเป็นผลจากโครงสร้างของถ่านหินแหล่งต่าง ๆ เห็นได้จากผลของถ่านหินเหมืองห้วยเล็ก ซึ่งได้ร้อยละการลดกำมะถันอินทรีย์ถึง 25.40 แต่ปริมาณเถ้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.36 เนื่องจากโครงสร้างคาร์บอนในถ่านหินสลายได้ง่ายกว่าเถ้ามาก

ตารางที่ 4.13 สมบัติถ่านหินเหมืองปากา แม่เมาะ และห้วยเล็ก (แบบไม่รวมความชื้น) ก่อนและหลังผ่านกระบวนการขจัดกำมะถัน โดยใช้สารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก อุณหภูมิ 25 30 °ซ (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 30 กรัมต่อสารละลาย 300 มล. เวลา 2 ชม. ความชื้นถ่านหินเหมืองปากา แม่เมาะ และห้วยเล็ก เริ่มต้นร้อยละ 11.72, 21.57 และ 12.95 ตามลำดับ)

	ปากา		แม่เมาะ		ห้วยเล็ก				
	เริ่มต้น	15% H ₂ O ₂ ใน 0.1 N H ₂ SO ₄	เริ่มต้น	15% H ₂ O ₂ ใน 0.1 N H ₂ SO ₄	เริ่มต้น	15% H ₂ O ₂ ใน 0.1 N H ₂ SO ₄			
		25 °ซ		30 °ซ		25 °ซ	30 °ซ		
เถ้า	47.64	29.50	32.37	6.00	19.29	5.61	31.53	34.48	37.71
สารระเหย (V.M.)	31.16	42.35	41.65	49.09	45.75	50.45	39.13	41.25	39.84
คาร์บอนคงตัว (F.C.)	21.20	28.15	25.98	44.91	34.96	43.94	29.34	24.27	22.45
F.C./V.M.	0.68	0.66	0.62	0.91	0.76	0.87	0.75	0.59	0.56
ค่าความร้อน (แคลอรี/กรัม)	3254	4401	4245	5512	5170	5428	3832	3825	3679
ปริมาณกำมะถันรวม (%)	2.42	1.23	1.14	2.04	3.82	1.96	5.03	2.14	2.05
กำมะถันซัลเฟต	0.98	0.19	0.18	0.14	0.74	0.13	1.95	0.18	0.20
กำมะถันไพไรต์	0.35	0.08	0.09	0.04	1.17	0.03	0.56	0.08	0.09
กำมะถันอินทรีย์	1.09	0.96	0.87	1.86	1.91	1.80	2.52	1.88	1.76
% De-total sulfur	-	49.17	52.89	46.59	-	48.69	-	57.45	59.24
% De-sulfate sulfur	-	80.61	81.63	81.08	-	82.43	-	90.77	89.74
% De-pyritic sulfur	-	77.14	74.28	96.58	-	97.43	-	85.71	83.93
% De-organic sulfur	-	11.93	20.18	2.62	-	5.76	-	25.40	30.16
% De-ash	-	38.08	32.05	68.89	-	70.92	-	-9.36	-19.60

รูปที่ 4.16 กราฟแสดงผลการลดปริมาณกำมะถันรวม กำมะถันซัลเฟต กำมะถันไพไรต์ กำมะถันอินทรีย์ และเถ้า ของถ่านหินเหมืองป่าคา แม่เมาะ และหวายเล็ก ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน โดยรูปที่ 4.16.1 แสดงผลที่อุณหภูมิ 25 °ซ รูปที่ 4.16.2 แสดงผลที่อุณหภูมิ 30 °ซ

- ▨ แสดงร้อยละการลดกำมะถันรวม
- ▨ แสดงร้อยละการลดกำมะถันซัลเฟต
- ▨ แสดงร้อยละการลดกำมะถันไพไรต์
- ▨ แสดงร้อยละการลดกำมะถันอินทรีย์
- ▨ แสดงร้อยละการลดเถ้า

4.4 การศึกษาอัตราเร็วปฏิกิริยาเคมีของไพไรต์และขั้นตอนควบคุมอัตราเร็วการทำปฏิกิริยากับไพไรต์ในด้านหิน

การทดลองซ้ดักำมะดันจากด้านหินในหัวข้อ 4.1 และ 4.2 โดยเฉพาะกำมะดันที่มีความสำคัญ คือกำมะดันไพไรต์และกำมะดันอินทรีย์จะเห็นได้ว่กำมะดันไพไรต์มีอัตราเร็วการทำปฏิกิริยากับสารละลายไฮโครเจนเปอร์ออกไซด์ที่สามารถทำการศึกษาได้ ส่วนกำมะดันอินทรีย์มีอัตราที่ช้ากว่ามากในสภาวะต่าง ๆ ที่อุณหภูมและเครื่องมือทดลองสามารถควบคุมให้ดำเนินไปได้ด้วยดี ดังนั้นจึงทำการทดลองศึกษาอัตราเร็วปฏิกิริยาเคมีของไพไรต์และศึกษาหาขั้นตอนที่เป็นตัวควบคุมอัตราเร็วการทำปฏิกิริยาไพไรต์ในด้านหินด้วยสารละลายไฮโครเจนเปอร์ออกไซด์โดยใช้ตัวอย่างด้านหินจากเหมืองแม่เมาะและด้านหินเหมืองป่าคาในการทดลองทำปฏิกิริยากับสารละลายไฮโครเจนเปอร์ออกไซด์ 15% ใน 0.1 นอร์มอล กรดซัลฟูริก ขนาดด้านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณด้านหิน 70 กรัมต่อสารละลาย 700 มล. ที่อุณหภูมิ 15 25 และ 30 °ซ้อ อัตราการกวน 1000-1400 รอบ/นาที โดยเก็บตัวอย่างด้านหินตามระยะเวลา 5-60 นาที

4.4.1 การหาอันดับอัตราเร็วปฏิกิริยาเคมีของไพไรต์ในด้านหินเหมืองแม่เมาะ โดยปฏิกิริยาออกซิดีซัลเฟอไรเซชัน (Oxydesulfurization) กับออกซิเจนในสารละลายไฮโครเจนเปอร์ออกไซด์ เมื่อทำการเก็บตัวอย่างด้านหินตามระยะเวลา 5 10 15 20 30 60 นาที มาวิเคราะห์จะได้ความเข้มข้นไพไรต์ (C_p) ซึ่งสามารถแสดงในรูปสัดส่วนการเปลี่ยนแปลง (x) ที่ระยะเวลาต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.14 และรูปที่ 4.17

ขั้นตอนการหาอันดับอัตราเร็วปฏิกิริยาอาศัยความสัมพันธ์อัตราเร็วปฏิกิริยา ($-r_p$) กับความเข้มข้นไพไรต์ ($-C_p$) ตามสมการที่ 2.32 คือ

$$-r_p = -\frac{dC_p}{dt} = kC_p^n \quad (4.1)$$

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าร้อยละกำมะถันไฟไรต์ ความเข้มข้นของไฟไรต์ (c_p) และอัตราเร็วปฏิกิริยา ($-r_p$) ตามระยะเวลาที่อุณหภูมิ 15 25 และ 30 °ซ

อุณหภูมิ (°ซ)	เวลา (นาที)	กำมะถันไฟไรต์ (%) (MFB)	ความเข้มข้นไฟไรต์ ในถ่านหิน c_p (กิโลโมล/ม ³)	สัดส่วนการเปลี่ยน x	อัตราเร็วปฏิกิริยา $-r_p \times 10^4$ (กิโลโมล/ม ³ ·วินาที)
15	0	1.21	0.610	-	-
	5	0.62	0.315	0.484	2.602
	10	0.49	0.248	0.594	1.753
	15	0.42	0.212	0.652	1.258
	20	0.34	0.174	0.715	0.831
	30	0.26	0.129	0.788	0.316
	60	0.07	0.038	0.937	-
25	0	1.42	0.715	-	-
	5	0.51	0.255	0.643	4.252
	10	0.34	0.174	0.757	2.086
	15	0.25	0.128	0.821	1.115
	20	0.21	0.108	0.849	0.719
	30	0.13	0.067	0.906	0.286
	60	0.05	0.027	0.962	-
30	0	1.45	0.730	-	-
	5	0.46	0.234	0.679	5.803
	10	0.31	0.158	0.783	2.329
	15	0.19	0.097	0.867	0.930
	20	0.16	0.079	0.892	0.641
	30	0.09	0.047	0.935	0.316
	60	0.04	0.021	0.971	-

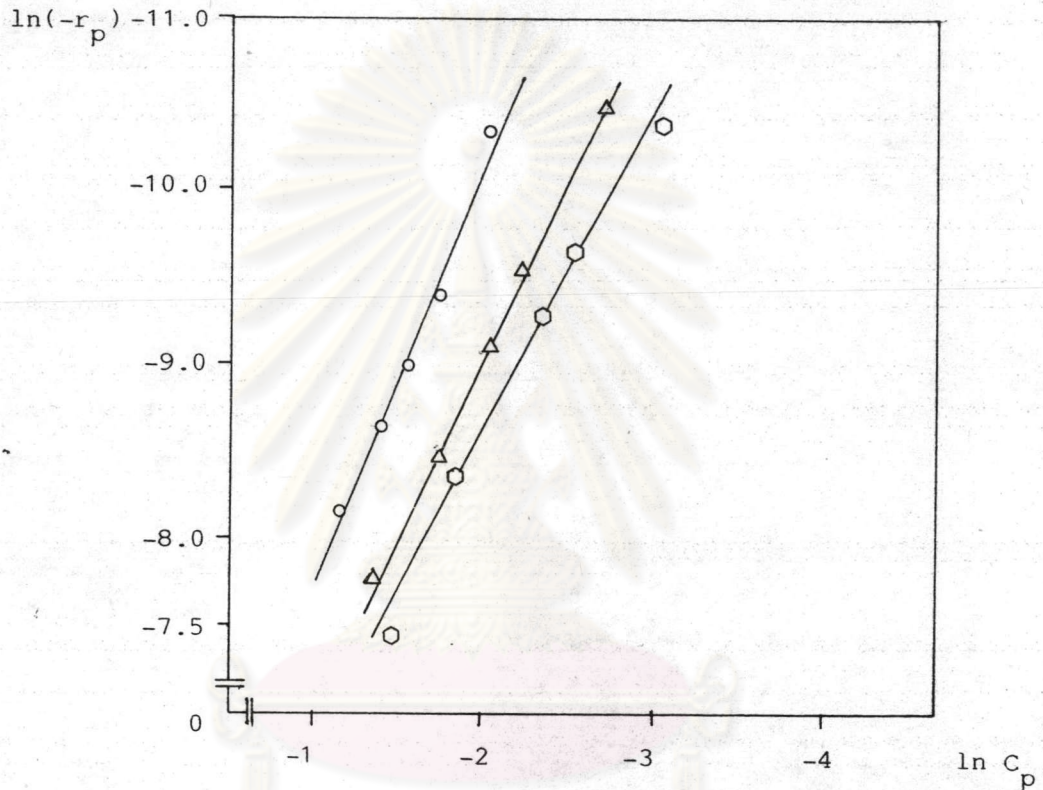

รูปที่ 4.17 กราฟแสดงสัดส่วนการเปลี่ยนของไพไรต์ (x) ของถ่านหินเหมืองแม่เมาะขนาด 150-250 ไมครอน ตามระยะเวลา 5 10 15 20 30 และ 60 นาที ตามลำดับ ที่อุณหภูมิ 15°C ○ , อุณหภูมิ 25°C △ และอุณหภูมิ 30°C ◻

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อพลอตค่า $\ln(-r_p)$ กับ $\ln C_p$ จะสามารถหาค่าอันดับอัตราเร็วปฏิกิริยา (order of reaction) ได้จากค่าความชัน (n) ที่แต่ละอุณหภูมิ ตามสมการที่

$$\ln(-r_p) = \ln k + n \ln C_p \quad (4.2)$$

รูปที่ 4.18 กราฟระหว่าง $\ln(-r_p)$ กับ $\ln C_p$ ของด้านหินเหมืองแม่เมาะ
ที่อุณหภูมิ 15 °ซ ○ , อุณหภูมิ 25 °ซ △ และอุณหภูมิ 30 °ซ ◻

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากรูปที่ 4.18 ได้ค่าความชันหรืออันดับอัตราเร็วปฏิกิริยา (n) ที่อุณหภูมิ 15 25 และ 30 °ซ โดยแสดงในตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าความชันจากรูปที่ 4.18

อุณหภูมิ (°ซ)	อันดับอัตราเร็วปฏิกิริยา (n)
15	2.34
25	2.04
30	1.82

จากตารางที่ 4.15 ค่าอันดับอัตราเร็วที่ได้ทั้งสามอุณหภูมิมีค่าใกล้เคียงกับค่าอัตราเร็วปฏิกิริยาอันดับสอง (2nd order) ดังนั้นจึงใช้วิธีอินทิเกรตชัน (integration method) ทดสอบปฏิกิริยาอันดับสอง และกำหนดให้ปริมาตรในเครื่องปฏิกรณ์คงที่ จากสมการที่ 4.1

$$-r_p = k_2 C_p^2 \quad (4.3)$$

$$k_2 dt = \frac{-dC_p}{C_p^2} \quad (4.4)$$

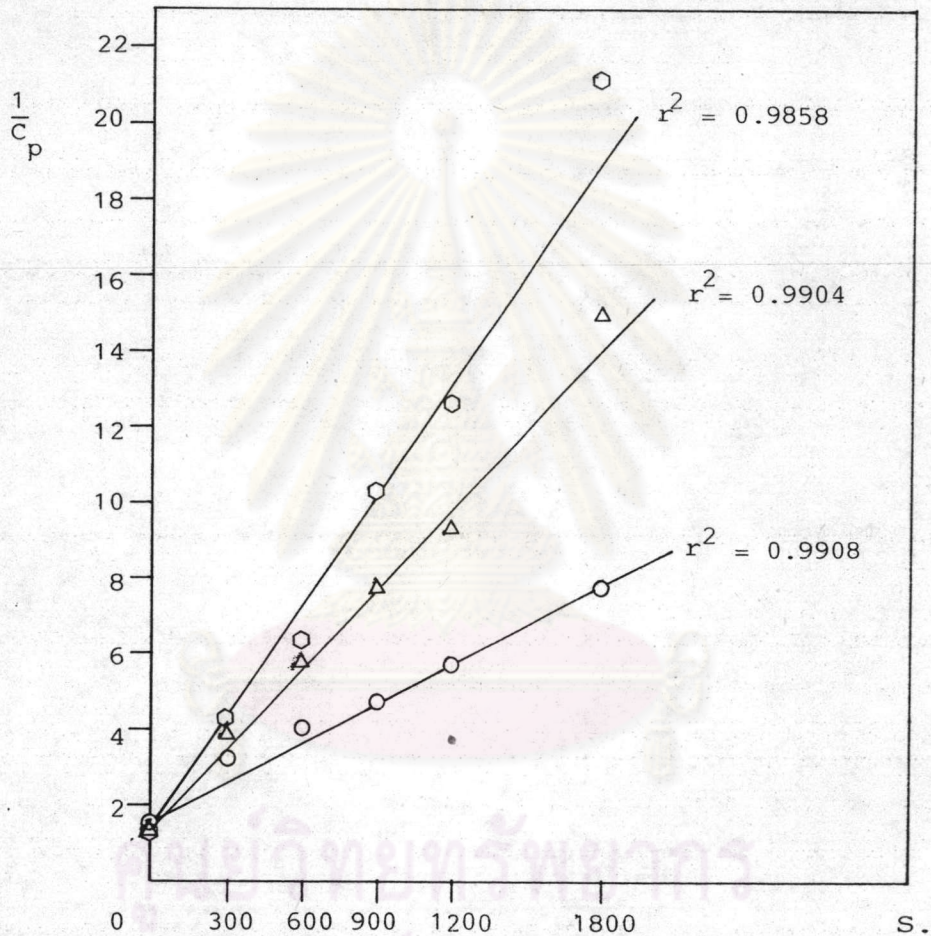
$$k_2 t = \frac{1}{C_p} - \frac{1}{C_{p_0}} \quad (4.5)$$

$$k_2 t + \frac{1}{C_{p_0}} = \frac{1}{C_p} \quad (4.6)$$

$$x = 1 - \frac{C_p}{C_{p_0}}$$

$$k_2 t C_{p_0} = \frac{1}{1-x} - 1 \quad (4.7)$$

ซึ่งเมื่อพลอต $\frac{1}{C_p}$ กับ t ตามสมการที่ 4.6 จะได้ความสัมพันธ์ตามสมการเส้นตรง ตามรูปที่ 4.19 ดังนั้นการกำหนดให้ปฏิกิริยาเป็นอันดับสองของไฟโรตถือว่าใช้ได้

รูปที่ 4.19 กราฟระหว่าง $\frac{1}{C_p}$ กับเวลา ของถ่านหินเหมืองแม่เมาะ ที่อุณหภูมิตั้งที่ 15° ซ ○ , อุณหภูมิ 25° ซ △ และอุณหภูมิ 30° ซ ○

หมายเหตุ $r^2 = \text{coefficient of determination.}$

4.4.2 การหาค่าคงที่อัตราเร็วปฏิกิริยาเคมี (rate constant) และค่าพลังงานกระตุ้น (activation energy) ของถ่านหินเหมืองแม่เมาะ

หัวข้อ 4.4.1 แสดงว่าปฏิกิริยาไพไรต์กับก๊าซออกซิเจนเป็นปฏิกิริยาอันดับสอง เมื่อพลอตค่าระหว่าง $\frac{1}{1-X} - 1$ กับเวลาตามสมการ 4.7 ดังรูปที่ 4.20 ในแต่ละอุณหภูมิที่ทำการทดลองคือ 15 °ซ และ 30 °ซ สามารถหาค่าคงที่อัตราเร็วปฏิกิริยา (k_2) ที่อุณหภูมิต่าง ๆ ได้ จากรูปที่ได้ค่าความชัน $k_2 C_{pO}$ ซึ่งสามารถหาค่า k_2 ได้สำหรับแต่ละอุณหภูมิ ดังแสดงในตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าคงที่อัตราเร็วปฏิกิริยา (k_2) ของถ่านหินเหมืองแม่เมาะ

	15 °ซ	25 °ซ	30 °ซ
$k_2 C_{pO}$	2.135×10^{-3}	5.161×10^{-3}	7.50×10^{-3}
C_{pO} (กิโลโมล/ม ³)	0.610	0.715	0.730
k_2 (ม ³ /กิโลโมล.วินาที)	3.50×10^{-3}	7.215×10^{-3}	10.273×10^{-3}

เมื่อนำค่า k_2 ที่ได้มาสร้างกราฟในลักษณะ Arrhenius plot คือ k_2 กับ $\frac{1}{T}$ ตาม Arrhenius law

$$k_2 = k_{2(0)} e^{-E/RT}$$

รูปที่ 4.21 ได้ค่าความชัน $-\frac{E \log e}{R} = -2747.97$

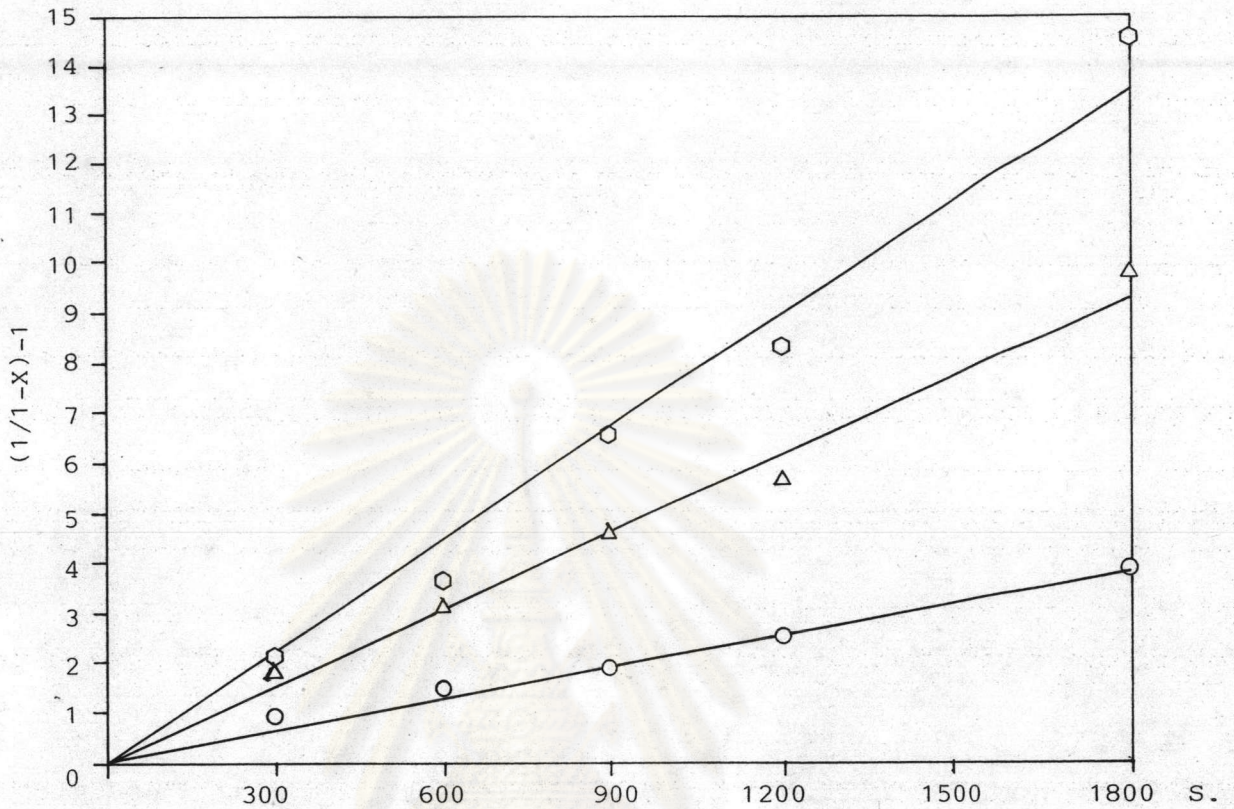
และคำนวณได้ค่าพลังงานกระตุ้น $E = 52.61 \times 10^6$ จูล/กิโลโมล

ค่าคงที่ $k_{2(0)} = 12.02 \times 10^6$ ม³/กิโลโมล.วินาที

ดังนั้นความสัมพันธ์ของค่าคงที่ปฏิกิริยากับอุณหภูมิเป็น

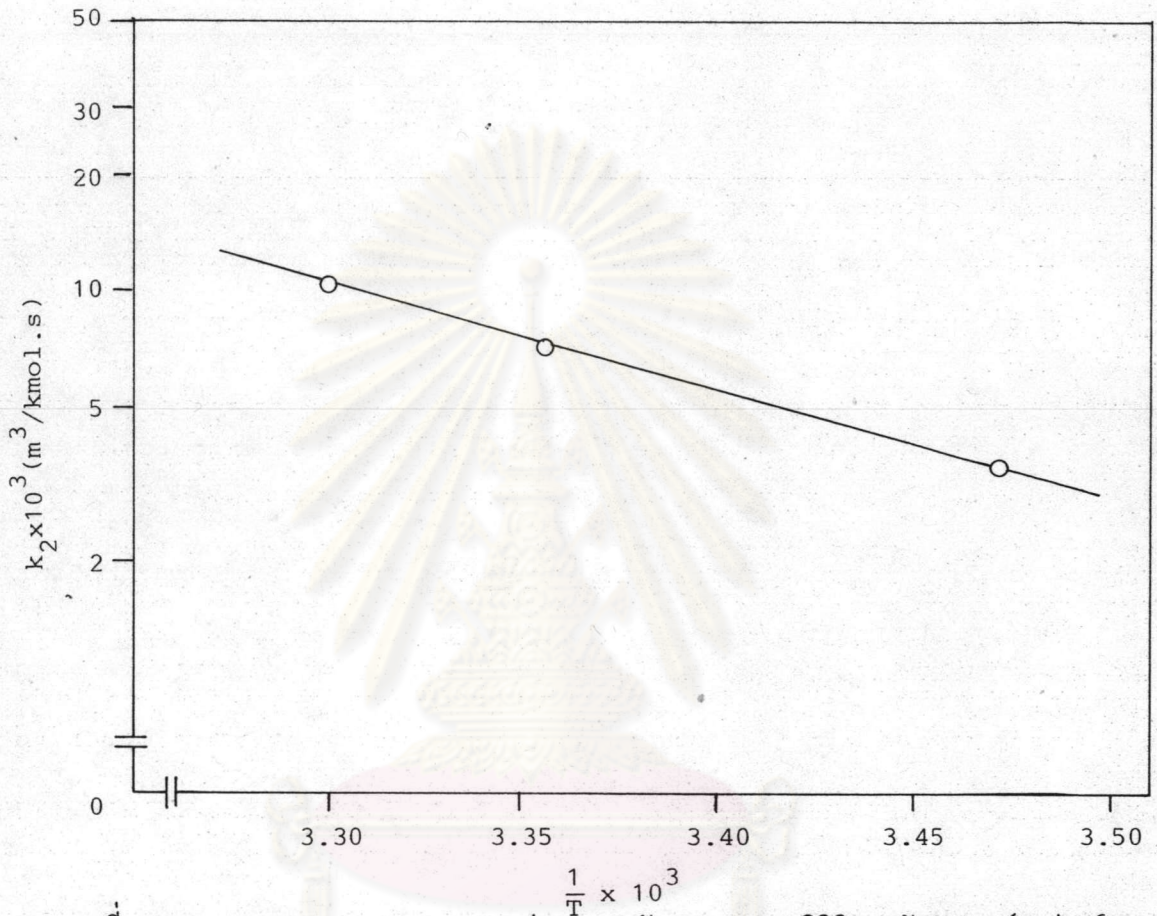
$$k_2 = 12.02 \times 10^6 \exp(-52.61 \times 10^6 / RT)$$

หมายเหตุ (1) ค่า $k_2 C_{pO}$ หาจากการคำนวณด้วยวิธี linear regression ของโปรแกรม

รูปที่ 4.20 แสดงกราฟแบบอัตราเร็วปฏิกิริยาอันดับสองระหว่าง $\frac{1}{1-x} - 1$ กับเวลา ของปฏิกิริยาซัคไฟโรสในถ่านหินเหมืองแม่เมาะกับสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ที่อุณหภูมิ 15 °C (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 70 กรัมต่อสารละลาย 700 มล. อัตราการกวน 1000-1400 รอบ/นาที) ที่อุณหภูมิ 15 °C ○ , อุณหภูมิ 25 °C △ และ อุณหภูมิ 30 °C ◻

- (2) ค่า E และ $k_2(0)$ หาจากการคำนวณด้วยวิธี linear regression
รายละเอียดแสดงในภาคผนวก

รูปที่ 4.21 Arrhenius plot ระหว่าง k_2 กับ $\frac{1}{T}$ ของปฏิกิริยาจัดไฟโรตีในถ่านหิน
เหมือนแม่เมาะกับสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

4.4.3 การศึกษาขั้นตอนควบคุมอัตราเร็วการทำปฏิกิริยากับไฟโรต์ของถ่านหินเหมืองแม่เมาะ

จากหัวข้อ 2.3 สมมติว่าอนุภาคของถ่านหินมีขนาดไม่เปลี่ยนแปลงในระหว่างทำปฏิกิริยาและโดยอาศัยแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ในรูป shrinking core model ในการอธิบายลำดับขั้นตอนในการเข้าทำปฏิกิริยาของก๊าซออกซิเจนจากสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการแพร่ของก๊าซออกซิเจนผ่านชั้นฟิล์ม (thin film) ขั้นตอนการแพร่ผ่านชั้นผลิตภัณฑ์เข้าสู่แกนกลางที่ยังไม่ได้ทำปฏิกิริยา (diffusion through product layer) และขั้นตอนปฏิกิริยาของก๊าซออกซิเจนกับไฟโรต์ที่แกนกลาง

ผลการทดลองเมื่อพิจารณาจากขั้นตอนทั้งสามตามสมการที่ (2.7) (2.14) (2.22) โดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างเวลากับสัดส่วนการเปลี่ยนของไฟโรต์ของแต่ละขั้นตอน พบว่าขั้นตอนการแพร่ผ่านชั้นฟิล์มและขั้นตอนปฏิกิริยาที่แกนกลางมิได้ให้ผลสอดคล้องตามสมการได้คือเท่าขั้นตอนการแพร่ผ่านชั้นผลิตภัณฑ์เข้าสู่แกนกลางที่ยังไม่ได้ทำปฏิกิริยา ดังแสดงในรูปที่ 20 ดังนั้นขั้นตอนที่เป็นตัวควบคุมอัตราเร็วการทำปฏิกิริยาคือขั้นตอนการแพร่ผ่านชั้นผลิตภัณฑ์ของ ก๊าซออกซิเจนเข้าสู่แกนกลางที่ยังไม่ได้ทำปฏิกิริยา

การหาค่าการแพร่ประสิทธิผล (effective diffusivity) ที่อุณหภูมิ 15 25 และ 30 °C และค่าพลังงานกระตุ้น (activation energy) ของค่าสัมประสิทธิ์การแพร่ตาม Arrhenius law ต้องอาศัยสมการ 4.8

$$\frac{t}{\tau} = 1 - 3(1-X)^{2/3} + 2(1-X) \quad (4.8)$$

โดย

$$\tau = \frac{\rho_B R_1^2}{6bDeC_{AL}} \quad (4.9)$$

ซึ่ง

$$\begin{aligned} \rho_B &= 26.9 \text{ กิโลโมล/ม}^3 \\ R_1 &= 1 \times 10^{-4} \text{ เมตร} \\ b &= 0.267 \\ C_{AL} &= 2.2059 \text{ กิโลโมล/ม}^3 \end{aligned}$$

เมื่อนำผลการทดลองมาพลอตในรูปที่ 4.22 และได้ค่าความชัน $\frac{1}{\tau}$ ซึ่งหาค่า De ได้สำหรับแต่ละอุณหภูมิ

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าการแพร่ประสิทธิผล (De) ของถ่านหินเหมืองแม่เมาะ

	15 °ซ	25 °ซ	30 °ซ
$\frac{1}{\tau}$ (วินาที) ⁻¹	2.173×10^{-4}	3.673×10^{-4}	4.247×10^{-4}
τ (วินาที)	4501.29	2722.57	2354.60
De (ม ² /วินาที)	1.654×10^{-11}	2.796×10^{-11}	3.233×10^{-11}

ค่า De ที่ได้นำไปสร้าง Arrhenius plot ระหว่าง De กับ $\frac{1}{\tau}$

ตามรูปที่ 4.23 ได้ค่าความชัน $-\frac{E \log e}{R} = -1735.9$ จูล/กิโลโมล
 คำนวณได้ค่าพลังงานกระตุ้น $E = 33.22 \times 10^6$
 ค่าคงที่ $De_0 = 1.78 \times 10^{-5}$ ม²/วินาที

ดังนั้นความสัมพันธ์ของค่าการแพร่ประสิทธิผลและอุณหภูมิคือ

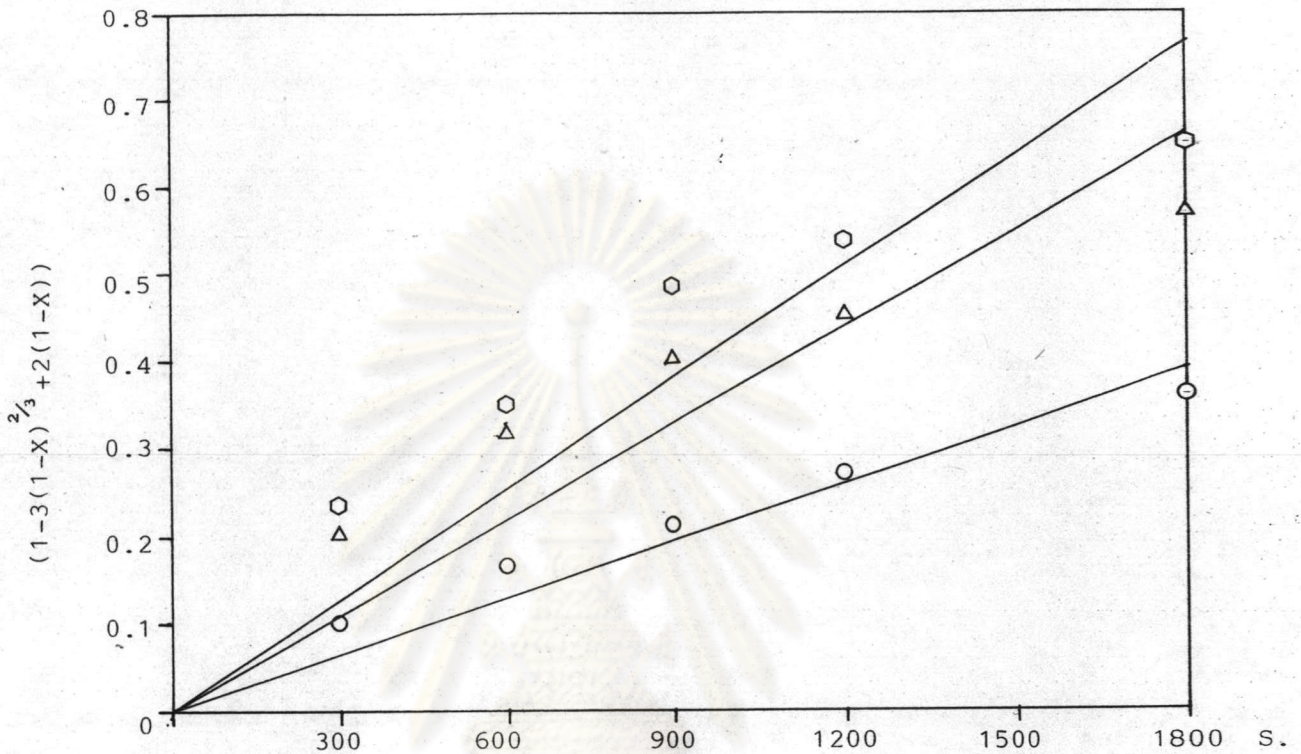
$$De = 1.78 \times 10^{-5} \exp(-33.22 \times 10^6 / RT)$$

หมายเหตุ (1) ค่า $1/\tau$ หาจากการคำนวณด้วยวิธี linear regression ของโปรแกรม

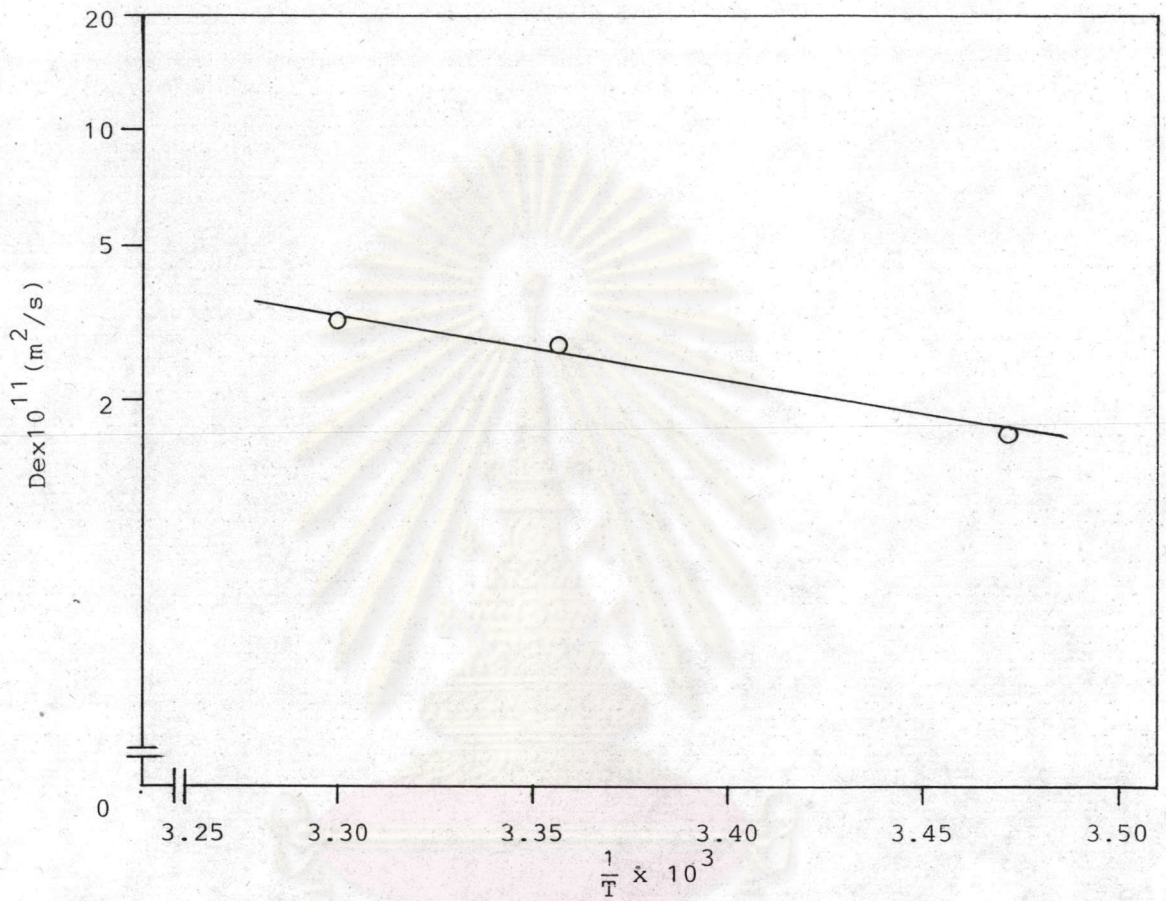
Lotus version 2.0

(2) ค่า E และ De_0 หาจากการคำนวณด้วยวิธี linear regression
 รายละเอียดแสดงในภาคผนวก

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

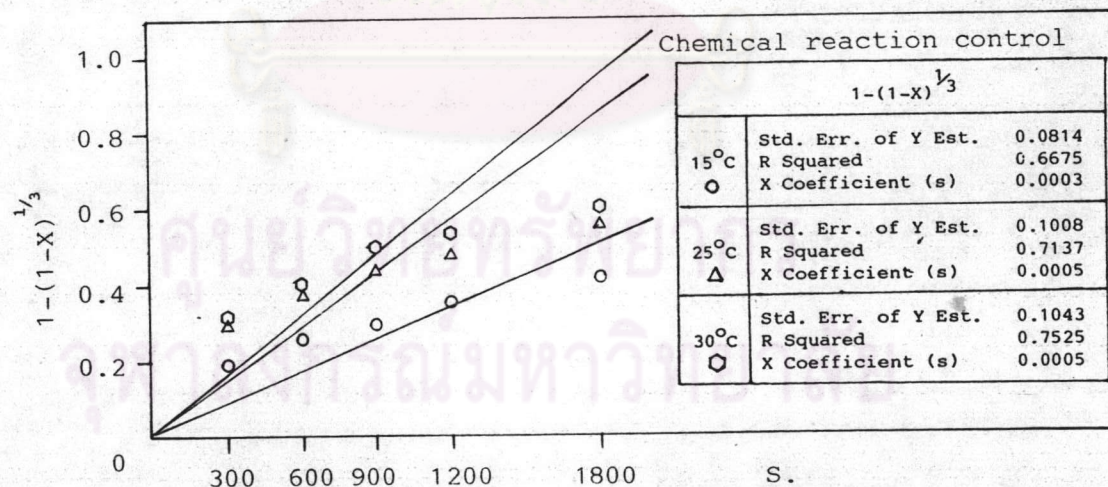
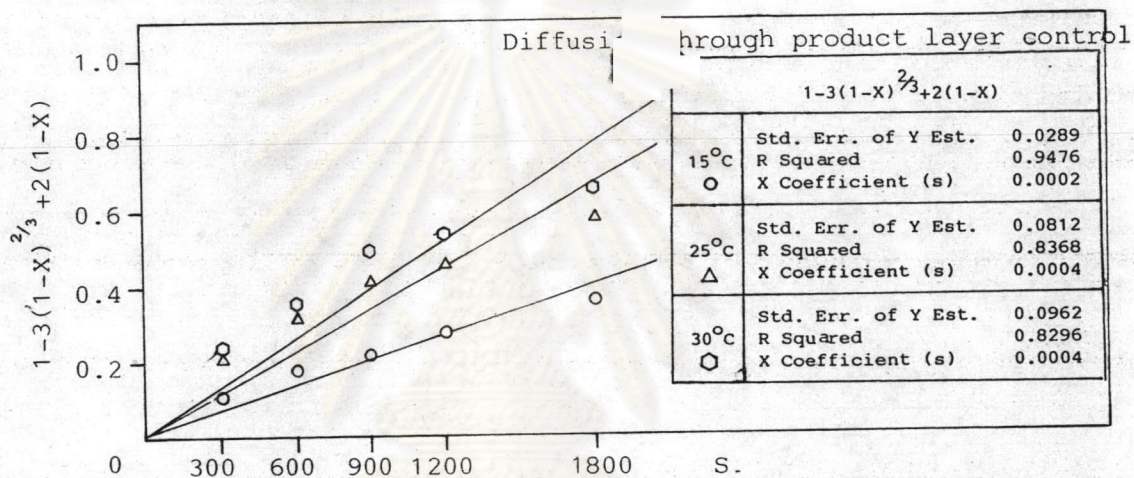
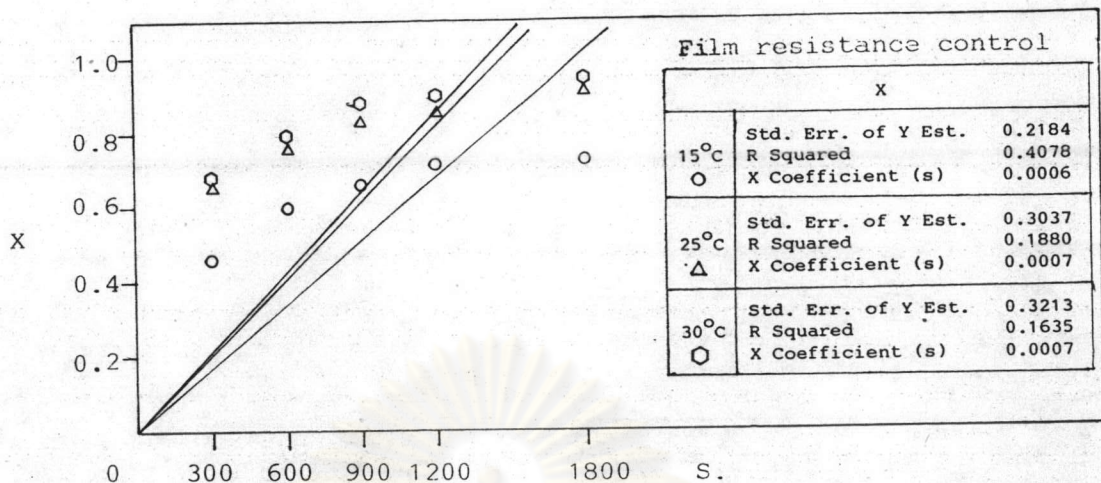

รูปที่ 4.22 กราฟระหว่าง $1-3(1-x)^{2/3}+2(1-x)$ กับเวลา โดยอาศัย shrinking core model ของสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เข้าทำปฏิกิริยากับไฟไรต์ใน ถ่านหินเหมืองแม่เมาะ ที่อุณหภูมิ 15 25 และ 30 °ซ ตามลำดับ (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 70 กรัมต่อสารละลาย 700 มล. อัตราการ กวน 1000-1400 รอบ/นาที) ที่อุณหภูมิ 15 °ซ ○ , อุณหภูมิ 25 °ซ △ และอุณหภูมิ 30 °ซ ◻

รูปที่ 4.23 Arrhenius plot ระหว่าง D_{ex} กับ $\frac{1}{T}$ ของสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์
 เข้าทำปฏิกิริยากับไฟโรซินด้านหินเหมือนแม่เมาะ โดยอาศัย shrinking core
 model

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.24 กราฟแสดงทดสอบสมการรูปแบบการควบคุมอัตราเร็วปฏิกิริยากับไฟไรต์ของถ่านหินเหมืองแม่เมาะ

4.4.4 การหาค่าคงที่อัตราเร็วปฏิกิริยาเคมี (rate constant) และค่าพลังงานกระตุ้น (activation energy) สำหรับด่านหินเหมืองป่าคา

จากผลการทดลองและคำนวณดังแสดงในตารางที่ 4.19 โดยวิธีการเดียวกับหัวข้อ

4.4.2 ในการหาค่าคงที่อัตราเร็วปฏิกิริยา (k_2) จากการพลอต $\frac{1}{1-x} - 1$ กับเวลา ดังรูปที่ 4.26 จะได้ค่า $k_2 C_{p0}$ และคำนวณค่า k_2 ที่แต่ละอุณหภูมิ ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าคงที่อัตราเร็วปฏิกิริยา (k_2) ของด่านหินเหมืองป่าคา

	15 °ซ	25 °ซ	30 °ซ
$k_2 C_{p0}$	1.371×10^{-3}	2.595×10^{-3}	3.207×10^{-3}
C_p (กิโลโมล/ม ³)	0.371	0.333	0.315
k_2 (ม ³ /กิโลโมล.วินาที)	3.695×10^{-3}	7.793×10^{-3}	10.181×10^{-3}

เมื่อสร้าง Arrhenius plot ระหว่าง k_2 กับ $\frac{1}{T}$ ตามรูปที่ 4.27

$$\text{ได้ค่าความชัน} \quad - \frac{E \log e}{R} = - 2596.78$$

$$\text{คำนวณค่าพลังงานกระตุ้น} \quad E = 49.71 \times 10^6 \text{ จูล/กิโลโมล}$$

$$\text{และ ค่าคงที่} \quad k_{2(0)} = 3.88 \times 10^6 \text{ ม}^3/\text{กิโลโมล}$$

ดังนั้นความสัมพันธ์ของค่าคงที่ปฏิกิริยากับอุณหภูมิเป็น

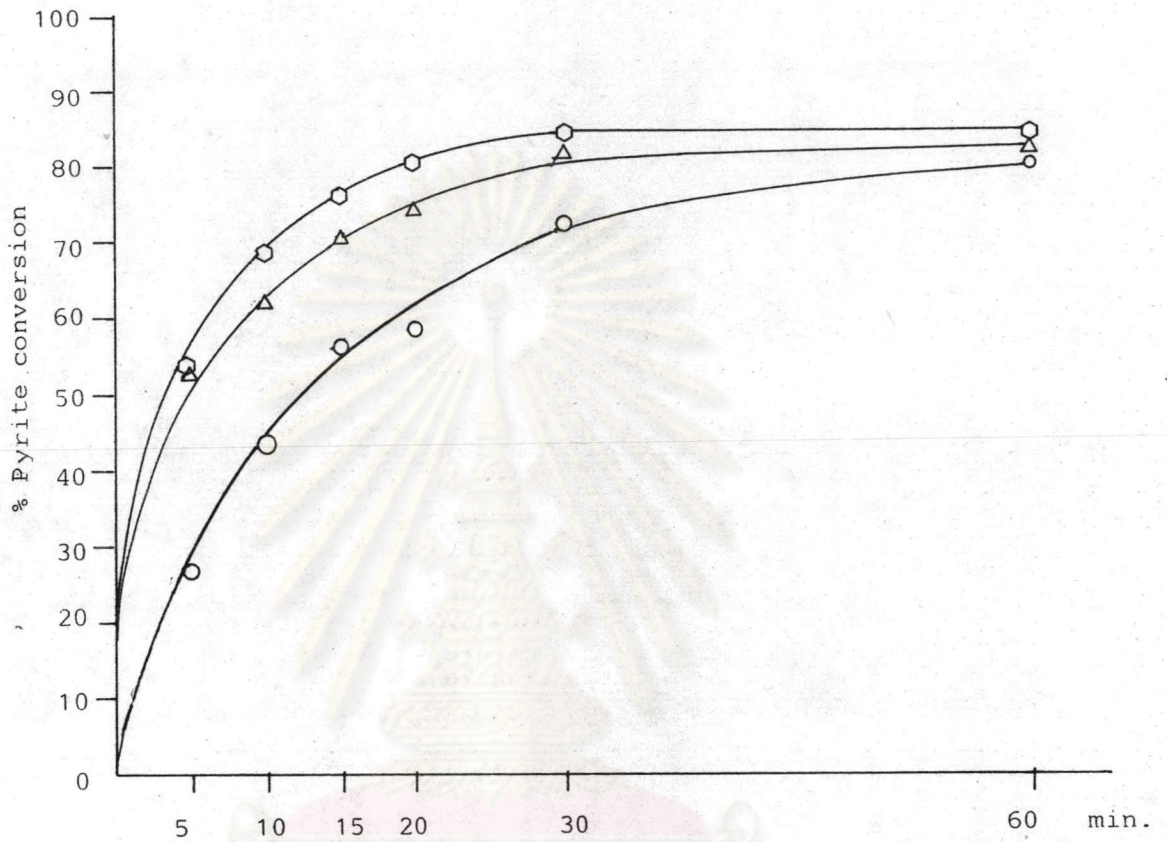
$$k_2 = 3.88 \times 10^6 \exp(-49.71 \times 10^6 / RT)$$

หมายเหตุ ค่า $k_2 C_{p0}$, E และ $k_{2(0)}$ หาค่าตามวิธีการ linear regression ในหัวข้อ

4.4.2

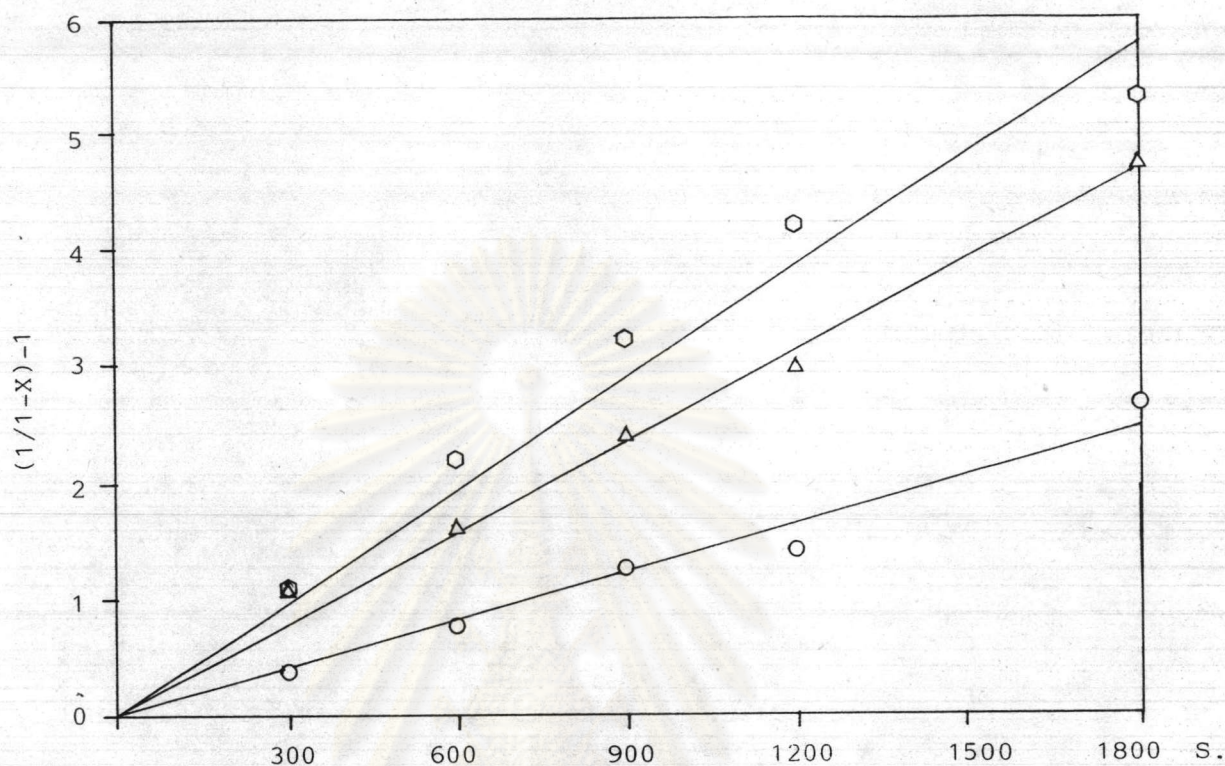
ตารางที่ 4.19 แสดงค่าร้อยละกัมมันไพไรต์ ความเข้มข้นของไพไรต์ (c_p) และค่าสัดส่วนการเปลี่ยน (x) ตามระยะเวลาที่อุณหภูมิ 15 25 และ 30 °C

อุณหภูมิ (°C)	เวลา (นาที)	กัมมันไพไรต์ (%) (MAF)	ความเข้มข้นไพไรต์ ในถ่านหิน c_p (กิโลโมล/ม ³)	ค่าสัดส่วนการเปลี่ยน x
15	0	0.74	0.371	-
	5	0.54	0.270	0.273
	10	0.42	0.212	0.429
	15	0.33	0.165	0.556
	20	0.31	0.155	0.583
	30	0.20	0.102	0.726
	60	0.15	0.075	0.798
25	0	0.66	0.333	-
	5	0.31	0.158	0.524
	10	0.25	0.127	0.617
	15	0.19	0.098	0.705
	20	0.17	0.084	0.747
	30	0.12	0.059	0.824
	60	0.12	0.059	0.824
30	0	0.62	0.315	-
	5	0.30	0.149	0.526
	10	0.20	0.099	0.686
	15	0.15	0.075	0.763
	20	0.12	0.061	0.807
	30	0.10	0.050	0.841
	60	0.10	0.050	0.841

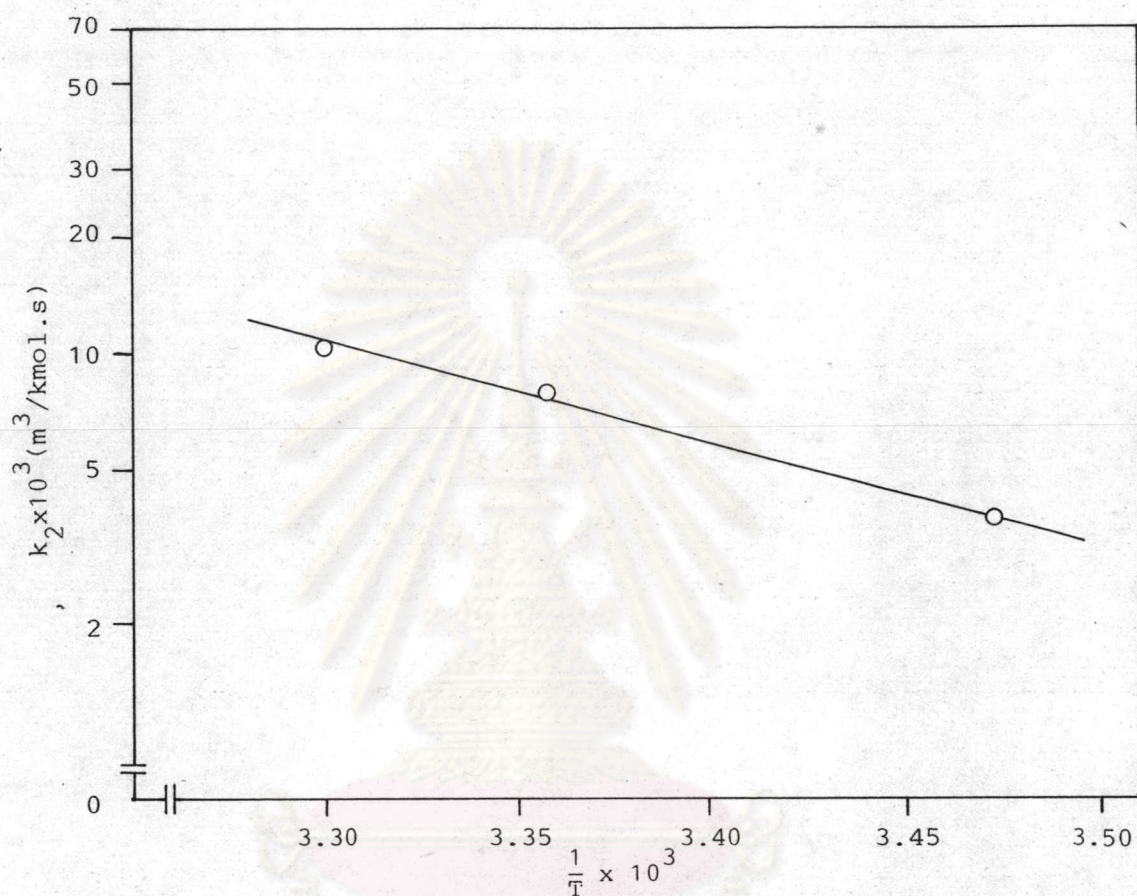
รูปที่ 4.25 กราฟแสดงสัดส่วนการเปลี่ยนของไพไรต์ (x) ของถ่านหินเหมืองป่าคา
ขนาด 150-250 ไมครอน ที่อุณหภูมิ 15°C ○ , อุณหภูมิ 25°C △
และอุณหภูมิ 30°C ◻

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.26. กราฟแบบอัตราเร็วปฏิกิริยาอันดับสองระหว่าง $\frac{1}{1-x} - 1$ กับเวลา ของปฏิกิริยา
 ซักไฟโรตีนในถ่านหินเหมืองป่าคา กับสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ ที่
 อุณหภูมิ 15 °C, 25 °C และ 30 °C (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน
 70 กรัมต่อสารละลาย 700 มล. อัตราการกวน 1000-1400 รอบ/นาที)
 ที่อุณหภูมิ 15 °C ○ , อุณหภูมิ 25 °C △ และอุณหภูมิ 30 °C ◻

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.27 Arrhenius plot ระหว่าง k_2 กับ $\frac{1}{T}$ ของปฏิกิริยาขจัดไฟโรต์ในถ่านหิน
เหมืองป่าคา กับสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4.5 การศึกษาขั้นตอนควบคุมอัตราเร็วการทำปฏิกิริยากับไพโรไลต์ในด้านหิน เหมืองป่าคา

จากหัวข้อ 4.4.3 พบว่าขั้นตอนที่เป็นตัวควบคุมอัตราเร็วการทำปฏิกิริยา คือ ขั้นตอนการแพร่ผ่านชั้นผลิตภัณฑ์ของก๊าซออกซิเจนเข้าสู่แกนกลางที่ยังไม่ได้ทำปฏิกิริยาของด้านหินเหมืองแม่เมาะ จากผลการทดลองดังตารางที่ 4.19 สำหรับด้านหินเหมืองป่าคา เมื่อแสดงโดยรูปที่ 4.28 ก็ได้ผลเช่นเดียวกันคือ ขั้นตอนการแพร่ผ่านชั้นผลิตภัณฑ์เป็นขั้นตอนควบคุม

ดังนั้นเมื่อนำค่าความชันจากรูปที่ 4.28 มาคำนวณจะได้ค่า De ของแต่ละอุณหภูมิ ดังแสดงในตารางที่ 4.20

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าการแพร่ประสิทธิผล (De) ของด้านหินเหมืองป่าคา

	15 °ซ	25 °ซ	30 °ซ
$(1/T)^{-1}$ (วินาที) ⁻¹	1.478×10^{-4}	2.563×10^{-4}	2.90×10^{-4}
τ (วินาที)	6726.46	3995.20	3448.27
De (ม. ² /วินาที)	1.132×10^{-11}	1.905×10^{-11}	2.207×10^{-11}

จาก Arrhenius plot ระหว่าง De กับ $\frac{1}{T}$ ตามรูปที่ 4.29

$$\text{ได้ค่าความชัน} \quad - \frac{E \log e}{R} = - 1728.82$$

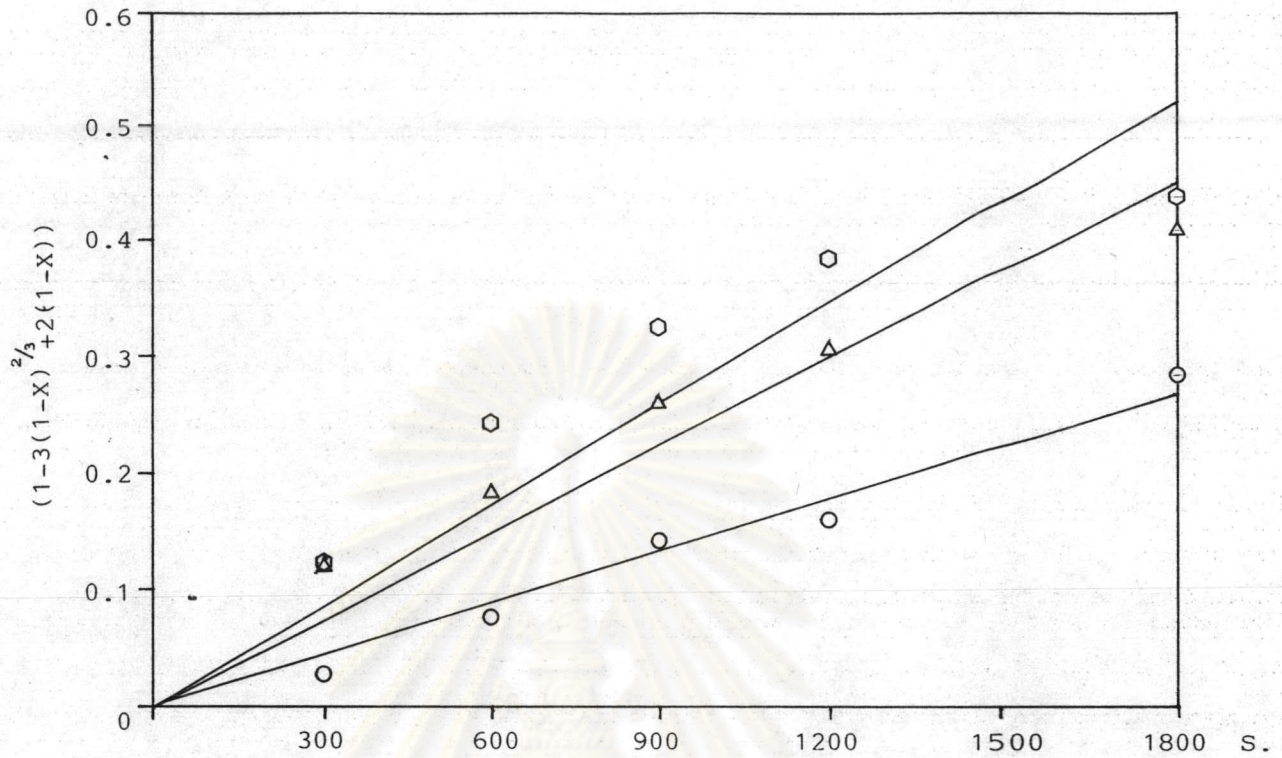
$$\text{คำนวณค่าพลังงานกระตุ้น} \quad E = 33.09 \times 10^6 \text{ จูล/กิโลโมล}$$

$$\text{และ ค่าคงที่} \quad De_0 = 1.15 \times 10^{-5} \text{ ม.}^2/\text{วินาที}$$

ดังนั้นความสัมพันธ์ของค่าการแพร่ประสิทธิผลและอุณหภูมิคือ

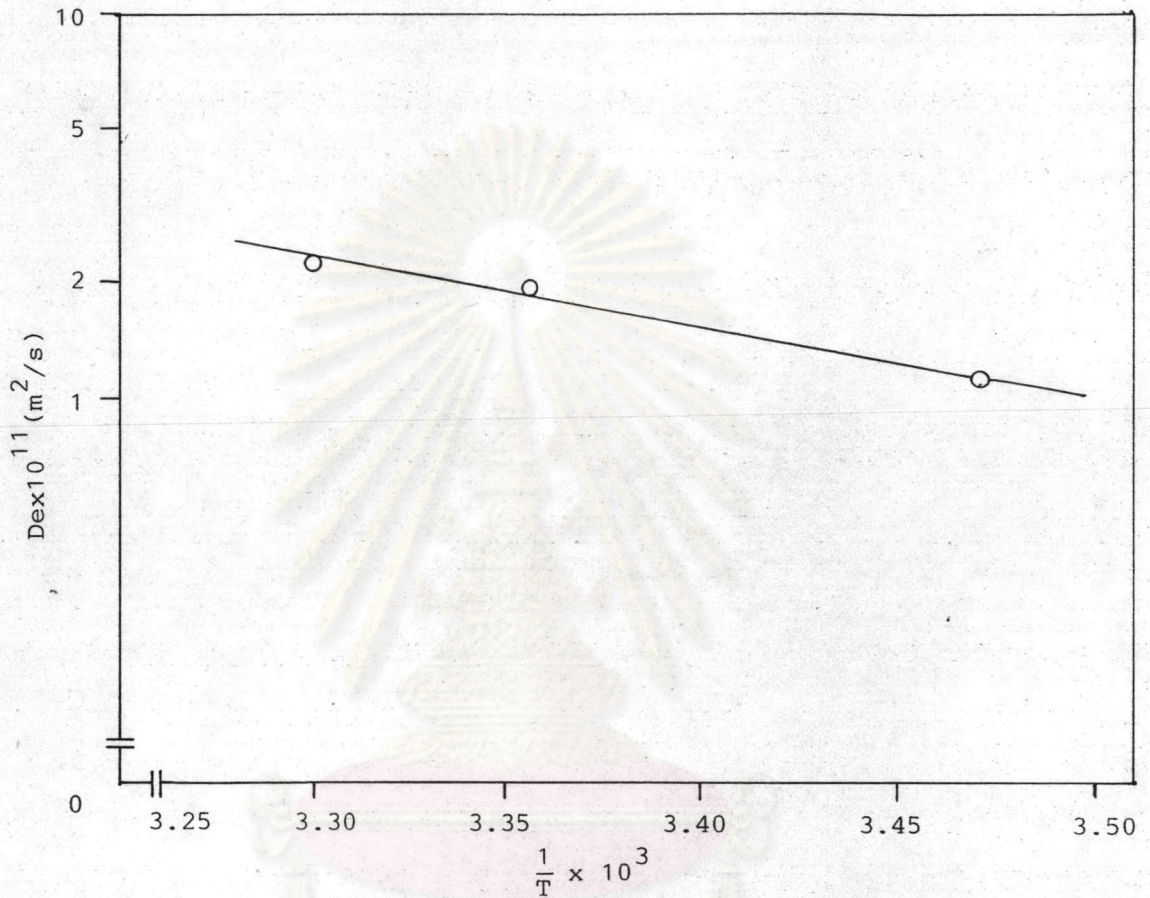
$$De = 1.15 \times 10^{-5} \exp(-33.09 \times 10^6 / RT)$$

หมายเหตุ ค่า $1/\tau$, E และ De_0 หาตามวิธีการ linear regression ในหัวข้อ 4.4.3

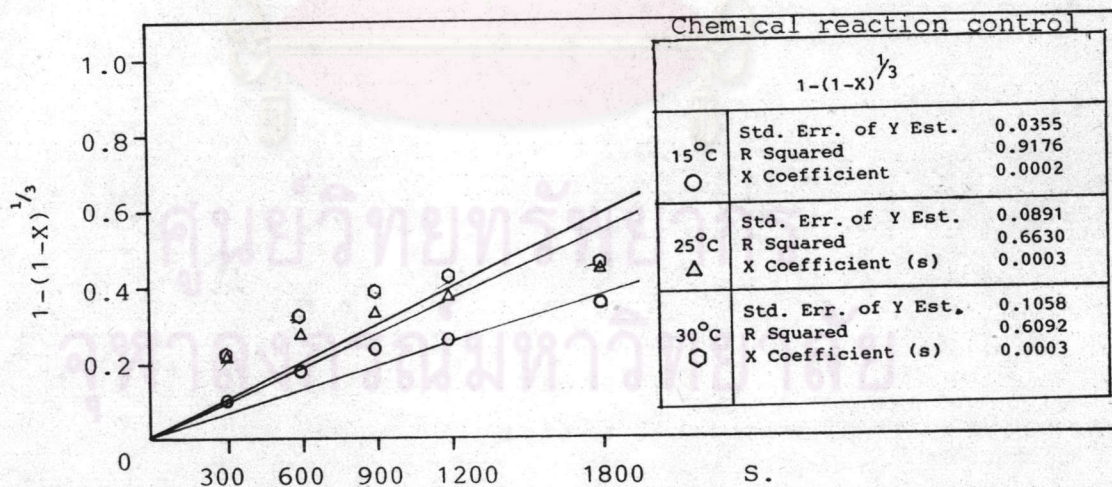
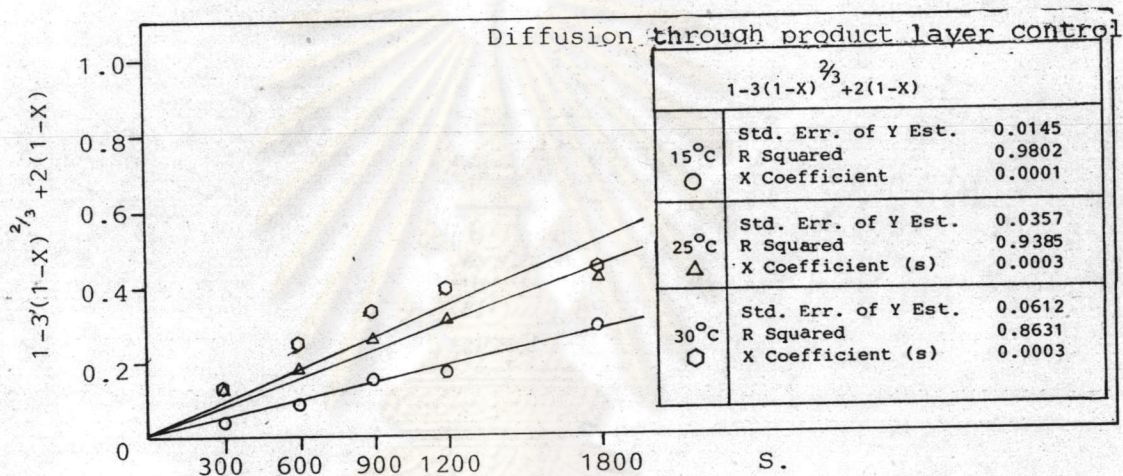
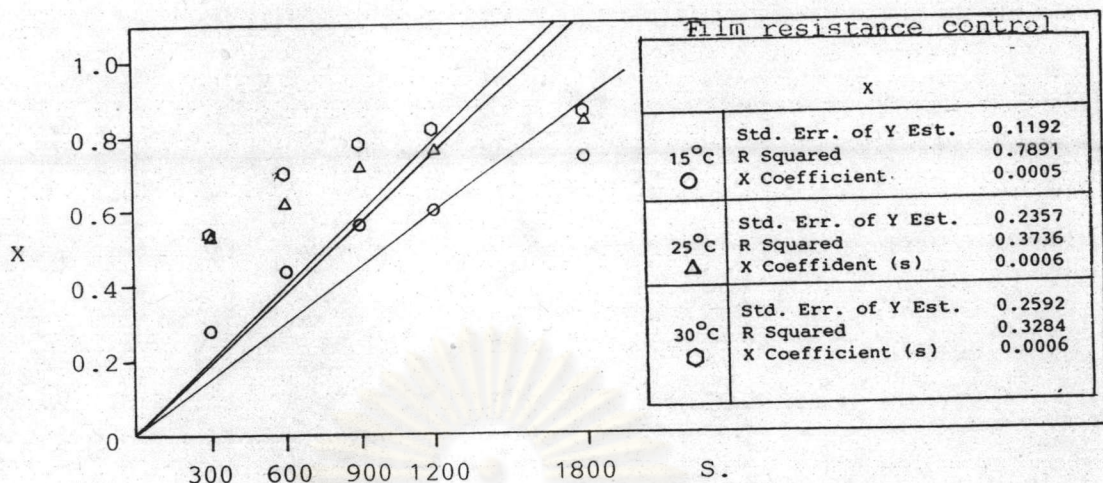

รูปที่ 4.28 กราฟระหว่าง $1-3(1-x)^{2/3}+2(1-x)$ กับเวลา โดยอาศัย shrinking core model ของสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เข้าทำปฏิกิริยากับไฟไรต์ในถ่านหินเหมืองป่าคา ที่อุณหภูมิ 15 °C และ 30 °C ตามลำดับ (ขนาดถ่านหิน 150-250 ไมครอน ปริมาณถ่านหิน 70 กรัมต่อสารละลาย 700 มล. อัตราการกวน 1000-1400 รอบ/นาที) ที่อุณหภูมิ 15 °C ○ , อุณหภูมิ 25 °C △ และอุณหภูมิ 30 °C ◻

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.29 Arrhenius plot ระหว่าง D_e กับ $\frac{1}{T}$ ของสารละลายไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เข้าทำปฏิกิริยากับไฟโรตีนในถ่านหินเหมืองป่าคา โดยอาศัย shrinking core model

รูปที่ 4.30 กราฟแสดงการทดสอบสมการรูปแบบการควบคุมอัตราเร็วปฏิกิริยากับไฟรต์ของถ่านหินเหมืองป่าคา